

Nr 10.

Godkänd av första kammaren den 12 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 12 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

(Bankoutskottets utlåtanden nr 12, 25, 36, 53, 54 och 68 samt memorial nr 16, 46 och 64 ävensom första särskilda utskottets utlåtanden nr 8, 9, 10, 11, och 12.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, får riksdagen härmed anmäla följande beslut.

A. **Det civila pensionsväsendet.**

1:o) Uti den till riksdagen den 13 januari innevarande år avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t i första punkten under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att från och med 1918 höja det å ordinarie stat under riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslag till bidrag till sjuksköterskors pensionering, nu 6,700 kronor, till 15,000 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och har alltså från och med år 1918 höjt det

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 14 saml. 10 häft. (Nr 10.)

å ordinarie stat under riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslag till bidrag till sjuksköterskors pensionering, nu 6,700 kronor, till 15,000 kronor.

2:o) I punkt 2 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att från och med 1918 minska det å ordinarie stat under riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslag till gäldande av kostnaden för förvaltningen av barnmorskornas pensionsanstalt, nu högst 13,000 kronor, till högst 11,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning har riksdagen från och med år 1918 minskat det å ordinarie stat under riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslag till gäldande av kostnaden för förvaltningen av barnmorskornas pensionsanstalt, nu högst 13,000 kronor, till högst 11,000 kronor.

3:o) I punkterna 3 och 4 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1918 under riksstatens tionde huvudtitel bevilja dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag å 31,000 kronor, dels ock till förbättring av pensionering inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag å högst 31,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning har å extra stat för år 1918 under riksstatens tionde huvudtitel beviljat dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag å 31,000 kronor, dels ock till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag, högst 31,000 kronor.

4:o) I punkt 5 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på proposition angående förbättrade pensionsförmåner för lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter för ändamålet beräkna under riksstatens tionde huvudtitel på extra stat för år 1918 ett belopp av 40,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 16 februari 1917 avlåten proposition, nr 137, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* godkänna följande grunder för beredande av tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna:

1. Föreståndarinna eller lärarinna, som är eller varit delägare i

lärarinnornas pensionsanstalt eller enligt § 2 i denna anstalts reglemente varit berättigad att ingå såsom delägare i densamma eller avgått med pension före den 1 januari 1911, äger rätt att, på sätt och under villkor, som nedan sägs, uppbära tilläggspension.

2. a) Rätt att efter avgång från sådan anställning, som i § 2 av reglementet för lärarinnornas pensionsanstalt sägs, erhålla tilläggspension inträder den 1 juli det kalenderår, då pensionstagaren fyller 60 år, dock icke före den 1 juli 1918, med villkor dels att hon vid sin avgång under minst 10 tjänstår, beräknade på sätt nedan under punkt c) sägs bestritt sådan tjänstgöring vid enskild läroanstalt att hon enligt eljest gällande bestämmelser ägt rätt att tillgodoräkna sig densamma för uppflyttning i högre lönegrad, dels så vitt angår lärarinna, som före den 1 juli 1918 avgått från sin befattning, att hon styrker sig vara för sitt uppehälle i behov av tilläggspensionen.

b) Föreståndarinnas tjänstgöring beräknas motsvara 20 veckotimmar för läsår. Biträdande föreståndarinna tillgodoräknas 5 veckotimmar utöver det antal, som hennes undervisningsskyldighet omfattar, dock sammanlagt högst 20 för läsår.

c) För föreståndarinna anses läsår motsvara tjänstår; för biträdande föreståndarinna eller lärarinna skall läsår, som omfattar minst 20 veckotimmar, anses motsvara fullt tjänstår samt läsår, som omfattar ett mindre antal veckotimmar än 20, betraktas som så stor del av ett tjänstår, som antalet veckotimmar utgör del av 20.

3. För varje läsår tillgodoräknas pensionstagaren ett bidrag av 5 kronor för varje veckotimme, dock att det bidrag, som för visst år sålunda må tillgodoräknas, jämte de bidrag, som staten och, beträffande tiden från och med år 1911, kommun eller enskilda donatorer eller vederbörande läroanstalt för året haft att vidkännas för lärarinnas pensionering, icke må överstiga sammanlagt 100 kronor.

4. Tilläggspension utgår med det belopp, som enligt de för lärarinnornas pensionsanstalt vid tiden för tilläggspensionens beviljande gällande beräkningsgrunder motsvarar de sålunda tillgodoräknade bidragen; dock att tilläggspensionen tillsammans med den pension, som skulle reglementsenligt tillkomma vederbörande vid 60 års ålder, endast för det fall må överstiga 800 kronor, att vid sammanläggningen högre belopp uppkommer på grund därav, att vederbörande lärarinna för sin pensionering erlagt frivilliga avgifter utöver vad som erfordrats för utbekommande av stadgat statsbidrag. I sådant fall må totalpensionens belopp kunna uppgå till högst 1,200 kronor.

5. I övrigt skola de i reglementet för lärarinnornas pensions-

anstalt givna bestämmelser rörande i reglementet avsedda pensioner i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande nu ifrågavarande tilläggs pensioner;

dels ock för beredande av tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid enskilda läroanstalter anvisa under riksstatens tionde huvudtitel på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag å 40,000 kronor.

På grund av vad till stöd för förevarande förslag i statsrådsprotokollet förekommer, har riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

5:o) I punkt 6 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till bestridande av de extra pensionsavgifter, vilka skola utgå på grund av § 8 i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning eller till följd av lärarnas vid kommunala mellanskolor delaktighet i pensionsinrättningen, bevilja på extra stat för år 1918 under riksstatens tionde huvudtitel ett förslagsanslag av 114,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till bestridande av de extra pensionsavgifter, vilka skola utgå på grund av § 8 i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning eller till följd av lärarnas vid kommunala mellanskolor delaktighet i pensionsinrättningen, beviljat på extra stat för år 1918 under riksstatens tionde huvudtitel ett förslagsanslag av 114,000 kronor.

6:o) I punkt 7 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja det under riksstatens tionde huvudtitel på ordinarie stat uppförda anslaget till bidrag till folkskollärarnas änke- och pupillkassa från dess nuvarande belopp, 73,725 kronor, med 3,086 kronor eller till 76,811 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och har alltså höjt det under riksstatens tionde huvudtitel på ordinarie stat uppförda anslaget till bidrag till folkskollärarnas änke- och pupillkassa från dess nuvarande belopp, 73,725 kronor, med 3,086 kronor eller till 76,811 kronor.

7:o) I punkt 8 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* medgiva, att sådana behövande folkskolläraryänkor med eller utan barn, vilka från folkskollärarnas änke- och pupillkassa åtnjuta lägre pension än 300 kronor, må tillerkännas understöd till så stort belopp, att pensionen och understödet tillsammans uppgå

till 300 kronor, *dels ock* för berörda ändamål under riksstatens tionde huvudtitel på extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 65,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har riksdagen *dels* medgivit, att sådana behövande folkskolläraränkor med eller utan barn, vilka från folkskollärarnas änke- och pupillkassa åtnjuta lägre pension än 300 kronor, må tillerkännas understöd till så stort belopp, att pensionen och understödet tillsammans uppgå till 300 kronor, *dels ock* för berörda ändamål under riksstatens tionde huvudtitel på extra stat för år 1918 beviljat ett förslagsanslag av 65,000 kronor.

8:o) I punkt 9 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å riksstatens tionde huvudtitel på ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 250,000 kronor under rubriken: bidrag till småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

Riksdagen har icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och har alltså å riksstatens tionde huvudtitel på ordinarie stat uppfört ett förslagsanslag å 250,000 kronor under rubriken: bidrag till småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

9:o) I punkt 11 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat under tionde huvudtiteln för år 1918 uppföra ett förslagsanslag av 2,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp understigande 500 kronor eller ock under år 1908 erhållit avsked med avkortad pension från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare, samt att i avseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 500 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har riksdagen å extra stat under tionde huvudtiteln för år 1918 uppfört ett förslagsanslag av 2,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp understigande 500 kronor eller ock under år 1908 erhållit avsked med avkortad pension från anslaget till pensionering av civila

tjänstinnehavare, samt att i avseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 500 kronor.

10:o) I punkt 12 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att — med uteslutande ur riksstaten av det under tionde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget å 5,000 kronor till bestridande av de statsverket på grund av lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901 åliggande utgifter för livräntor m. m., som ej på grund av särskilda bestämmelser annorledes gäldas — i stället å ordinarie stat från och med år 1918 under samma huvudtitel uppföra ett förslagsanslag å 15,000 kronor till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete.

Riksdagen har — med uteslutande ur riksstaten av det under tionde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget å 5,000 kronor till bestridande av de statsverket på grund av lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901 åliggande utgifter för livräntor m. m., som ej på grund av särskilda bestämmelser annorledes gäldas — i stället å ordinarie stat från och med år 1918 under samma huvudtitel uppfört ett förslagsanslag å 15,000 kronor till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete.

11:o) I punkt 13 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kunde bliva förelagd riksdagen, till löneförbättring för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare å ordinarie stat under tionde huvudtiteln beräkna ett belopp av 200 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition nr 342 föreslagit riksdagen att bland annat godkänna sådant tillägg till avlöningsstaterna för folkskollärarnas pensionsinrättning och flottans pensionskassa, att en vaktmästare vid vardera av dessa institutioner skulle erhålla tjänstgöringspenningar 100 kronor, ävensom medgiva, att ifrågavarande tillägg skulle utgå från dessa anstalters medel.

Vid sådant förhållande och då något anslag för ändamålet under tionde huvudtiteln icke vidare ifrågasattes, har förslaget härom alltså förfallit.

12:o) I en till riksdagen den 23 februari 1917 avlåten proposition, nr 123, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att den, som börjat att uppbära understöd från småskollärares m. fl. ålderdoms-understödsanstalt men sedermera mottager nytt förordnande såsom lärare vid någon för den allmänna folkundervisningen inrättad skola, må, för den händelse han vid sådant förordnande kvarbliver under minst fem år, vid förordnandets frånträdande undfå det större understöd, vartill detta förordnande kan berättiga honom.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

B. Det militära pensionsväsendet.

13:o) I punkterna 14 och 15 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 128,348 kronor, med 3,076 kronor till 131,424 kronor, dels ock till förstärkande av det i 1916 och 1917 års riksstater för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag å 4,254 kronor.

Med bifall till hvad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit har riksdagen *dels* höjt det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 128,348 kronor, med 3,076 kronor till 131,424 kronor, *dels ock* till förstärkande av det i 1916 och 1917 års riksstater för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag högst å 4,254 kronor.

14:o) I punkt 16 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 3,500,000 kronor att användas såväl till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att avstå de för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

Riksdagen har under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 3,500,000 kronor, att användas

såväl till. upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att avstå de för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

15:o) I punkt 17 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 17,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de av Kungl. Maj:t med 1907 års riksdag bestämda grunder.

Riksdagen har med bifall till detta förslag under riksstatens tionde huvudtitel å extra stat för år 1918 beviljat ett förslagsanslag av 17,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de av Kungl. Maj:t med 1907 års riksdag bestämda grunder.

16:o) I punkt 18 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att under tionde huvudtiteln å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag, högst 911 kronor, för utdelande av tillfälligt understöd åt f. d. förrådsvaktmästare under villkor: att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt att understödet för envar bestämmes till sådant belopp, att det, jämte honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa, uppgår till 300 kronor.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

17:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast låta utreda, huruvida och under vilka villkor det skulle kunna medgivas indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänsteår, som avskedats före den 1 januari 1910 och är i behövande omständigheter, att likställas med sådant manskap avskedat efter sistnämnda tidpunkt och sålunda komma i åtnjutande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa enligt de närmare bestämmelser, vilka finnas angivna i 1914 års senare riksdags beslut och Kungl. Maj:ts på grund härav utfärdade kungörelse den 6 november 1914, samt att för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda».

Riksdagen finner för sin del motionärens framställning synnerligen

behjärtansvärd. Såsom motionären framhåller, torde det emellertid i sakens nuvarande läge icke vara möjligt att angiva den erforderliga ökningen av det ifrågavarande anslaget. Arméförvaltningens civila departement har också i avgivet yttrande framhållit, hurusom tiden icke medgäve en tillförlitlig beräkning av nämnda anslagsökning. Det har under sådana förhållanden syntes riksdagen vara nödigt, att den i motionen upptagna frågan göres till föremål för särskild utredning, vilken lämpligast torde böra utföras genom Eders Kungl. Maj:ts försorg. Riksdagen har alltså, behjärtande de f. d. indelta soldaternas i de flesta fall säkert mycket bekymmersamma ställning, ansett sig böra bifalla motionärens framställning.

Åberopande vad sålunda förekommit får riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t snarast låta utreda, huruvida och under vilka villkor det skulle kunna medgivas indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänsteår, som avskedats före den 1 januari 1910 och är i behövande omständigheter, att likställas med sådant manskap avskedat efter sistnämnda tidpunkt och sålunda komma i åtnjutande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa enligt de närmare bestämmelser, vilka finnas angivna i 1914 års senare riksdags beslut och Eders Kungl. Maj:ts på grund härav utfärdade kungörelse den 6 november 1914, samt att för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

18:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att förre soldaten Johannes Skatt från Magra i Älvsborgs län måtte från och med innevarande år tillerkännas rätt till pension eller understöd från Vadstena krigsmanshuskassa i överensstämmelse med 1909 års riksdags beslut angående indelt manskap».

Med hänsyn till de i motionen anförda ömmande omständigheter har riksdagen ansett sig böra medgiva, att på sätt i liknande fall ägt rum Skatt beredes pension från Vadstena krigsmanshuskassa.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att förre soldaten Johannes Skatt från Magra i Älvsborgs län må från och med den 1 januari 1917 ur Vadstena krigsmanshuskassa erhålla pension efter samma grunder, som om han tjänat för pensions erhållande föreskriven tid.

19:o) I en till riksdagen den 4 april 1917 avlåten proposition, nr 190, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att på grund av bestämmelse i gäl-

lande krigsavlöningsreglemente oguldna avgifter till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa för under krigstjänstgöringstid avlidna delägare i nämnda kassor må gäldas av statsverket.

Riksdagen har för sin del icke heller något att erinra mot förslaget att oguldna pensionsavgifter för personal, som avlidit under krigstjänstgöring, gäldas av statsverket. Propositionen innehåller icke något förslag, varifrån de härför erforderliga medlen skulle bestridas. Statskontoret har emellertid i sitt yttrande framhållit, hurusom hinder icke syntes förefinnas att täcka eventuell brist på medel för bestridande av pensioneringskostnaderna från förslagsanslaget till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda belopp samt till fyllnads-pensioner, vilket anslag just vore avsett att bestrida pensioneringskostnaderna, i den mån de icke kunde täckas av inflytande avgifter och kassans övriga årliga inkomster.

I detta uttalande anser sig riksdagen böra för sin del instämma, under erinran att, om ifrågavarande utgifter avsetts skola bestridas förskottsvis, detta förfarande icke överensstämmer med det förslag om undvikande såvitt möjligt av förskottsutbetalningar, som nyligen framställt av kassaförlagskommittén.

Åberopande vad sålunda anförts har riksdagen medgivit, att på grund av bestämmelse i gällande krigsavlöningsreglemente oguldna avgifter till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa för under krigstjänstgöringstid avlidna delägare i nämnda kassor må gäldas av statsverket.

20:o) I punkterna 19 och 20 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels höja det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, nu 29,500 kronor, med 1,600 kronor till 31,100 kronor, dels ock, till förstärkande av det i 1917 års riksstat för samma ändamål uppförda anslag, å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag å 1,600 kronor.

Med biträdande av Eders Kungl. Maj:ts föreliggande framställning har riksdagen *dels* höjt det under riksstatens tionde huvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond, nu 29,500 kronor, med 1,600 kronor till 31,100 kronor, *dels ock*, till förstärkande av det i 1917 års riksstat för samma ändamål uppförda anslag, å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag högst å 1,600 kronor.

21:o) I punkt 21 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition angående förbättring av pensioner till marinens värvade manskap m. m., Eders Kungl. Maj:t kunde komma att till riksdagen avlåta, å det på ordinarie ståt under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, nu 251,300 kronor, beräkna en förhöjning av 28,000 kronor och sålunda beräkna anslaget till 279,300 kronor.

Sedermera har i en den 16 april 1917 till riksdagen avlåten proposition, nr 268, Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* — under förutsättning att vad nu finnes stadgat om rätt till fortfarande anställning för visst manskap vid marinen upphäves i fråga om det manskap, som efter ingången av år 1918 vinner anställning vid marinen — godkänna följande grunder för pensionering av manskapet vid flottans sjömanskår utom båtsmän samt vid kustartilleriet (marinens stammanskap), nämligen:

1.

För rätt att komma i åtnjutande av pension erfordras att hava tjänat staten under minst 20 år och uppnått en levnadsålder av 50 år.

2.

Pensionsbeloppet bestämmes efter tjänstetidens längd och utgör vid en tjänstetid av 20 år för manskap i första lönegraden 500 kronor, för manskap i andra lönegraden 400 kronor och för manskap i tredje lönegraden 350 kronor. För varje fullt tjänstår utöver 20 höjes pensionsbeloppet för manskap i första lönegraden med 20 kronor, i andra lönegraden med 15 kronor och i tredje lönegraden med 10 kronor; dock skall högsta pensionsbeloppet utgöra för manskap i första lönegraden 700 kronor, i andra lönegraden 550 kronor och i tredje lönegraden 450 kronor.

3.

Manskap, som icke i fulla två år åtnjutit avlöning i den lönegrad, som vid avskedet innehaves, erhåller den pension, som tillkommer manskap i närmast lägre lönegrad.

4.

Vad i föregående punkter är stadgat skall äga tillämpning å manskap, som vid utgången av år 1917 innehar anställning vid marinen, i den mån detsamma antingen, om 50 års ålder vid nämnda tidpunkt redan uppnåtts, inom tre månader därefter förklarar sig villigt att efter anmodan av vederbörande kårchef från tjänsten avgå, eller i annat fall senast vid uppnåendet av nämnda levnadsålder avgiver dylik förklaring; skolande i fråga om pensionering av manskap, som icke inom sålunda föreskriven tid avgiver dylik förklaring, fortfarande lända till efterrättelse vad som finnes stadgat i reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879 samt kungörelsen den 13 augusti 1909 angående förhöjning i pensioner, som från flottans pensionskassa utgå till avskedad manskap.

5.

Såsom begravningshjälp efter avliden pensionstagare äger stärbhuset bekomma ett belopp av 75 kronor.

6.

Reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879 skall, med undantag av §§ 1, 2, 3, 5 mom. 3, § 9, i vad samma paragraf handlar om begravningshjälpens belopp, § 12, i vad samma paragraf handlar om skada, samt §§ 15 och 23, fortfarande lända till efterrättelse vid pensionering av det till pension enligt dessa bestämmelser berättigade manskap.

7.

Dessa bestämmelser träda i kraft den 1 januari 1918;

dels, för bestridande av de ökade kostnader, som föranledas av de nya pensionsbestämmelserna och förhöjningen av begravningshjälpens belopp, höja det å ordinarie stat under riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, nu 251,300 kronor, med 22,000 kronor till 273,300 kronor;

dels ock å extra stat under riksstatens tionde huvudtitel för år

1918 anvisa ett förslagsanslag å 3,000 kronor att användas för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen (utom båtsmän) och skeppsgossar, vilka pensionerats enligt reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, under villkor

att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter,

att understöd till manskap, som erhållit pension på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder, skall utgå med 200 kronor, samt

att understöd till manskap och skeppsgossar, som erhållit pension på grund av skada eller sjukdom, ådragen under tjänstutövning, må på därom gjord ansökning och efter i varje särskilt fall verkställd prövning av behovet och dess sammanhang med den ådragna skadan eller sjukdomen beviljas, med iakttagande att pensionen och understödet icke må tillsammans överstiga det belopp, som skolat utgå såsom livränta vid tillämpning av förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Av Eders Kungl. Maj:ts proposition med därvid fogade statsrådsprotokoll har riksdagen inhämtat, att två olika förslag framstälts till lösning av frågan om pensionering av marinens manskap, nämligen dels av 1912 års sakkunniga och dels av 1917 års sakkunniga.

I det förra föreslås, att den för visst manskap gällande rätten till fortsatt anställning skulle så begränsas, att skyldighet att avgå skulle inträda vid uppnådda 50 levnadsår, samt att i sammanhang därmed nya grunder för manskapspensioneringen skulle fastställas att gälla icke blott för nu i tjänst varande manskap utan även allt framgent.

Det senare förslaget innebär, att rätten till fortfarande anställning borttages för framtiden, att de nuvarande manskapsbefattningar, där marinen behöver äldre beprövat folk, överflyttas till en ny lägre underofficersgrad eller nya månadslönarstater med delaktighet i flottans pensionskassa, samt att, då genom dessa anordningar någon manskapspensionering icke i framtiden skulle bli erforderlig, en förbättrad pensionering anordnas endast för nuvarande manskapsgeneration.

Till förmån för det senare förslaget föreligga enligt departementschefens mening goda skäl. Därigenom skulle marinen i framtiden undgå att hava en särskild manskapspensionering och i detta avseende alltså intaga samma ställning som armén; och genom att till lägre underofficersgrad eller månadslönarstat överflytta de befattningar, för vilkas innehavare pensionering måste anordnas, vunnas för dessa befattningars innehavare delaktighet i flottans pensionskassa med därav följande pen-

sionering icke blott av dem själva utan även av deras efterlämnade änkor och barn. Då härtill komme, att från organisationens synpunkt icke syntes vara något att erinra mot berörda överflyttning, utan fasthellre kunde anses, att ifrågavarande befattningar därigenom komme att intaga en önskvärd ställning och komma på sin rätta plats i organisationen, vilket med avseende å befattningarnas beskaffenhet särskilt gällde de föreslagna nya månadslönarstaterna, syntes frågan kunna lösas på det sätt, som 1917 års sakkunniga föreslagit.

Beträffande de närmare detaljerna av denna organisationsförändring ansåge sig departementschefen för närvarande sakna anledning att yttra sig därom, då, såsom ock av sistnämnda sakkunniga framhållits, förslagets ytterligare utformning krävde utredning och förslag från marinens myndigheter. Ärendet borde i denna del för sådant ändamål få överlämnas till berörda myndigheter och till direktionen över flottans pensionskassa, varvid jämväl torde böra tagas i övervägande, huruvida icke, på sätt av 1917 års sakkunniga framhållits såsom önskvärt, ytterligare någon del av underofficerskorpralsbefattningarna borde överflyttas till den nya lägre underofficersgraden. Det vore emellertid departementschefens förhoppning, att förslag i ämnet kunde föreläggas 1918 års riksdag.

Utan hinder av sådant uppskov med nu berörda del av ärendet syntes departementschefen frågan i övrigt böra föreläggas den nu församlade riksdagen, särskilt i syfte att snarast möjligt måtte kunna ur manskapskåren utmönstras personal, som icke längre vore tjänstduglig.

Enligt departementschefens sålunda gjorda uttalande skulle nuvarande manskapsbefattningar, där marinen är i behov av äldre, beprövat folk, överflyttas till en ny, lägre underofficersgrad eller nya månadslönarstater (underofficerares vederlikar) med delaktighet i flottans pensionskassa.

1917 års sakkunniga yttra härom:

»Därest, såsom vi föreslagit, dels en ny underofficersgrad och dels månadslönarbefattningar med lön på stat upprättas i stället för de nuvarande manskapsysslor, för vilka marinen hittills i tjänst kvarhållit äldre beprövat manskap, synes det oss, som om det skulle bliva på tillfredsställande sätt ordnat för pensionering av de befattningshavare, vilka åsyftas med 1912 års sakkunnigas förslag till pensioneringsgrunder för marinens så kallade värvade manskap. I framtiden skulle icke vid marinen vidare förekomma någon manskapspensionering på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder. Om, såsom vi vilja förorda, nu gällande rätt för visst manskap till fortfarande anställning upphäves, skulle nämligen i manskaps grad icke någon kvarhållas så länge, att pensionering kan ifrågakomma; i regel skulle avgång ur tjänsten äga rum före uppnådd ålder av 35 år. Visserligen kan enligt gällande bestämmelser första anställning vid ekonomi-, maskin- eller hantverksavdelningarna under vissa förutsättningar erhållas intill 35 års ålder; men sådant äger endast

undantagsvis rum och den sålunda antagne torde redan vid antagningen besitta sådan utbildning, att han, om han eljest befinnes lämplig för tjänsten, inom jämförelsevis få år befordras till underofficer. I varje fall läser han icke komma att någon längre tid kvarstå i manskapskåren.

I detta sammanhang vilja vi erinra därom, att till innevarande års riksdag gjorts framställning om medel till beredande av avskedspremier och civilianställning för manskap, som under någon längre tid tjänat vid marinen; och vid bifall härtill torde det få anses bliva i tillbörlig mån sört för någon ersättning åt dem, som genom lång tjänstetid i manskapskåren gjort sig därav förtjänta.»

1917 års sakkunnigas förslag går sålunda ut på att pensionering av marinens manskap efter den 1 januari 1918 skulle upphöra. Genom den utredning 1912 års sakkunniga förebragt i ämnet synes det riksdagen kunna ifrågasättas, huruvida förstnämnda förslag verkligen skulle lända till marinens fromma. Riksdagen vill i detta avseende jämväl åberopa vad *marinförvaltningen* anfört i ett den 4 mars 1913 avgivet yttrande över framkommet förslag om införande av begränsning av manskaps vid marinen rätt att kvarstå i tjänst, nämligen följande:

»I likhet med samtliga myndigheter, som yttrat sig i ärendet, anser även marinförvaltningen, att manskaps vid marinen rätt att kvarstå i tjänst bör för tillgodoseende av fordran å full tjänstbarhet begränsas.

Att, såsom stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona föreslagit, bestämma åldersgränsen till 35 levnadsår, synes emellertid icke vara nödigt eller ens önskvärt. Betingelserna för full tjänstbarhet hos manskap vid marinen torde i regel få antagas vara för handen intill uppnådda 50 år; och vid en mängd tillfällen, då fordran på mognad i omdömet och större yrkesfärdighet gör sig gällande, torde manskap av mera stadgad ålder vara att föredraga framför yngre sådant.

Flertalet myndigheter hava även ansett, att den nu gällande pensionsåldern för manskap vid marinen eller 50 levnadsår är en lämplig åldersgräns för kvarstående i tjänst. Även marinförvaltningen delar denna uppfattning, men får ämbetsverket betona, att skyldighet för manskap att vid viss ålder avgå icke skäligen kan stadgas, innan manskapet tillkommande pensioner bestämmas till sådana belopp, att avskedad personal beredes åtminstone nödtorftig bärgning under sin återstående livstid. Någon förändring i rätten att kvarstå i tjänst för manskap, som antagits eller kommer att antagas, så länge nu gällande pensionsbestämmelser bibehållas, läser dock icke kunna ifrågasättas.

På grund av det anförda, får marinförvaltningen såsom sin mening uttala, att rätt för manskap vid marinen att kvarstå i tjänst bör för tillgodoseende av fordran å full tjänstbarhet begränsas på sätt som skett i ovan omnämnda reglementsförslag och att manskapets pensionsålder bör bestämmas till 50 år under förutsättning att pensioner stadgas till sådana belopp, att den pensionerade beredes åtminstone nödtorftig bärgning under sin återstående livstid.»

Till stöd för denna mening anförde *marinförvaltningen*,

»att flertalet underlydande myndigheter, såsom stationsbefälhavaren i Stockholm, chefen för marininstaben och chefen för kustartilleriet, funnit denna åldersbegränsning lämplig.

Endast stationsbefälhavaren i Karlskrona hade en från marinförvaltningen skiljaktig åsikt. Stationsbefälhavaren föreslog nämligen, dels att den genom bestämmelse i § 36 mom. 3 reglemente för flottan underofficerskorpral och 1. klass sjöman medgivna rätt till fortfarande anställning skulle upphävas, dels att avsked skulle meddelas den av manskapet vid sjömanskåren, som icke blivit befordrad till underofficerskorpral, då han fyllt 35 år, såvida ej hans befordran hindrats endast därigenom, att plats ej varit ledig, i vilket fall skyldigheten att avgå skulle inträda vid först inträffande befordringstillfälle, då han stått i tur, men likväl icke befordrats, dels slutligen att underofficerskorpral, som blivit förbigången vid befordran till underofficer av andra graden såväl vid det första befordringstillfälle, då han stått i tur, som ock under de två nästpåföljande åren skulle meddelas avsked, såvida ej hans befordran under nämnda två respitår hindrats endast därigenom att plats ej varit ledig, i vilket fall skyldigheten att avgå skulle inträda vid först inträffande befordringstillfälle, då han stått i tur, men likväl ej befordrats.»

1912 års sakkunniga hava i sin kritik av olika förslag till avgångsålder såsom allmänna principer framhållit följande:

»Fördringarna ur tjänstesynpunkt måste således vara, att rekryteringen av manskapsstyrkan underlättas, att möjlighet gives för kvarhållandet i tjänst av det äldre, beprövade och yrkeskunniga manskap, varav marinen har stort behov, samt slutligen att kravet på fullständig tjänsteduglighet tillgodoses genom fastställande av viss avgångsålder.»

Nyssnämnda sakkunniga hava i en tidigare avgångsålder trots sig befara ej blott en ökad svårighet för rekryteringen av marinens stammanskap, vilken rekrytering redan nu visar sig synnerligen otillfredsställande med talrika vakanser, varigenom tillgången på förhandsfolk, korpraler och 1. klass sjömän, aldrig motsvarat det i stat beräknade behovet (bil. F och G i 1912 års sakkunnigas betänkande), utan även sannolikhet för att marinen icke skulle beredas möjlighet att få i tjänsten behålla sådant stammanskap, vars utbildning ställt sig för staten särskilt dyrbar och vars skicklighet i tjänsten vore av särskild vikt.

Enligt departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet skulle, såsom riksdagen redan erinrat, Eders Kungl. Maj:ts förslag medföra, att marinen i framtiden undginge att hava en särskild manskaps pensionering och i detta avseende alltså komme att intaga samma ställning som armén. Beträffande detta uttalande tillåter sig riksdagen framhålla vad 1912 års sakkunniga i samband med sin kritik av en föreslagen avgångsålder av 35 år anföra i samma fråga, nämligen:

»När man jämför detta förslag till avgångsålder för marinens manskap med vad som gäller för armén, där 32 år är den högsta ålder, intill vilken manskap äger rätt kvarstå i tjänst, skulle detsamma kunna ur synpunkten av relativ likhet i bestämmelserna för de båda försvarsgrenarna synas vara beaktansvärt. Betingelserna för tjänstgöring vid armén och vid marinen äro emellertid av så olika slag, att likartade bestämmelser beträffande avgångsålder ej äro erforderliga. De krav

å fysisk spänstighet och förmåga till långa och ansträngande marscher, som måste uppställas vid armén, erfordras ej inom marinen, där tjänstgöringen huvudsakligen äger rum ombord å fartyg eller i kustpositioner. Däremot är fordran såväl på mogenhet i omdömet vid de vitt skilda och relativt självständiga poster, vilka underbefälet av manskapet bestrider, som på yrkesfärdighet i handhavandet av den dyrbara materialen oeftergivliga villkor för marinens manskap. För tillgodo-seende av dessa senare synpunkter hava också i marinens reglementen intagits bestämmelser, att den, som söker inträde vid ekonomi-, eldare eller hantverksavdelningarna och styrker sig hava förvärvat nödig yrkesskicklighet, samt den, som vid flottan förut tillhört däcksavdelningen och därvid utbildats till 1. klass sjöman, eller den, som förut tillhört kustartilleriet och blivit utbildad till 1. klassens kustartillerist eller minör, kan antagas i tjänst intill högst 35 års ålder. Dessa bestämmelser, som äro införda för att övervinna svårigheterna att rekrytera yrkesavdelningarna vid marinen och för att hålla dessa fulltaliga, passa tydligen ej väl samman med genomförandet av detta stationsbefälhavarens i Karlskrona förslag till skyldighet att avgå ur tjänsten vid 35 levnadsår. Visserligen utvisar tabellen över den ålder, vid vilken befordran till underofficer under de senare åren skett, att befordran i medeltal ägt rum före uppnådda 35 levnadsår, men vid ekonomi- och vissa grenar av hantverksavdelningen har medelåldern vid utnämning till underofficer nästan ständigt överstigit denna ålder, vadan undantagsbestämmelser i så fall skulle behöva införas för dessa avdelningar. Att fastställa en ålder av 35 levnadsår som gräns för rätten för marinens manskap att kvarstå i tjänst, synes därför ej lämpligt, framför allt som den naturliga avgången, såsom vi redan förut visat beträffande förslaget om avgång vid 30 år, gör bestämmelsen skäligen onödig. Då marinen dessutom har stort behov av väl utbildade maskinister och hantverkare, vilka först nå full yrkesfärdighet vid ungefär denna för avgång ifrågasatta ålder och vilka ännu i många år äro fullt tjänst dugliga i sitt yrke vid marinen, vore det av många hänsyn mindre välbetänkt att då avhända sig detta fackmässigt utbildade manskap. Även vid däcksavdelningen gives det en del platser, på vilka framför allt fordras mogenhet och stadga i karaktären t. ex. trossbottenskorpral, kompani- och rustkammarekorpral, befattningar vid sjöreserven m. fl., varför även på denna avdelning en så tidig avgångsålder skulle medföra olägenheter för tjänsten.

Det skulle för övrigt utan tvivel hava en menlig inverkan på rekryteringen att tvinga manskap, som tjänat staten utan anmärkning en längre tid, att avgå vid en ålder av 35 år, ehuru samtliga kunnat vara till full nytta inom marinen, fastän de ej varit i stånd avlägga de teoretiska prov, som krävas för underofficersbefordran. Ty vinna vederbörande visshet om att, därest de ej avlagt underofficersexamen, tjänsten inom marinen icke kan bli deras livsyрке, utan endast av kortare varaktighet, då finnes ingen utsikt, att dessa, som hittills ofta skett, stanna kvar i tjänsten av verkligt intresse för densamma. Anställningen vid marinen kommer därför att synas ännu mindre lockande än hittills, åtminstone för de bättre elementen. Någon försämrande inverkan på befodringsutsikterna för dem, som fullgjort villkoren för befordran till underofficer, kan för övrigt dessa ej befodringskompetentas kvarstannande i tjänst näppeligen hava. Följden skulle endast bli den, att marinen förlorade dessa pålitliga, i tjänsten tränade män, som så väl behövas på en mångfald platser.

För att förmå äldre obefordrat manskap, varav marinen har ett oavvisligt

behov, att kvarstå i tjänst utöver första anställningstiden, måste därför särskilda åtgärder säkerligen vidtagas, därest den föreslagna skyldigheten att avgå vid 35 års ålder genomfördes.»

I detta sammanhang vill riksdagen erinra om vad departementschefen i propositionen yttrar angående vederbörande myndigheters utlåtanden över 1912 års sakkunnigas förslag:

»Över de sakkunnigas förslag hava infordrade utlåtanden avgivits dels av chefen för marinstabens i samråd med chefen för kustartilleriet, dels av marinförvaltningen, som därvid överlämnat yttranden i ärendet av stationsbefälhavarna m. fl. och cheferna för kustartilleriet tillhörande regementen och kårer m. fl., dels av direktionen över flottans pensionskassa, dels ock av statskontoret.

I samtliga dessa utlåtanden har framhållits behovet av väsentlig förbättring av pensionerna för ifrågavarande manskap, och från de militära myndigheternas sida har icke någon erinran framställts varken i fråga om den föreslagna avgångsåldern eller mot vad som föreslagits beträffande pensioneringen.»

Huvudsyftet med det framlagda pensionsförslaget angives av departementschefen vara, att, utan hinder av att uppskov finge ske till 1918 års riksdag med den i propositionen berörda organisationsfrågan, snarast möjligt kunna ur manskapskåren utmönstra personal, som icke längre är tjänsteduglig. I flottan kvarstå nämligen ett 50-tal *över* 50 levnadsår med redan inträdd pensionsrätt, av vilka de flesta äro otjänstbara och endast på grund av rena barmhärtighetsskäl tillåtits kvarstå, då de för dem reglementerade pensionerna äro så obetydliga, att de i ingen mån kunna bereda avskedad personal nödortvig bärgning. (Bil. D i betänkandet.)

I fråga om rätten för dessa otjänstbara att kvarstå i tjänst synes även meningsskiljaktighet vara rådande. I sitt förslag till avgångsålder för marinens stammanskap yttra 1912 års sakkunniga härom:

»Vid bestämmandet av en åldersgräns för manskapets vid marinen rätt att kvarstå i tjänst böra, som i det föregående framhållits, trenne synpunkter vara särskilt avgörande, när man tager hänsyn till tjänstens fordringar, nämligen dels marinens behov av äldre beprövat och yrkeskunnigt manskap, dels fordran på fullständig tjänstduglighet för de särskilda befattningarna och dels slutligen rekryterings underlättande.

Åldersgränsen bör därför sättas så hög, att marinen genom fastställande av denna gräns ej förlorar beprövat, pålitligt och yrkesskickligt folk vid en tid, då marinen har den största nyttan av detsamma. Men på samma gång bör möjlighet beredas vederbörande befälhavare att avskeda det manskap, som ej uppfyller fordringarna på full tjänstbarhet, oavsett den ålder, manskapet uppnått, eller de examina, det avlagt.

Sådana möjligheter för en befälhavare att entlediga den av manskapet, som av olika anledningar ej på tillfredsställande sätt fullgör sin tjänst eller som låtit komma sig till last direkt straffbara handlingar, finnas redan inrymda i nu gällande reglementen för marinen.

Erinras må ock, hurusom dessa reglementen överlämnat åt vederbörande befälhavare att avgöra, om manskap skall medgivas rätt till förlängd anställning eller ej. Det synes därför endast bero på felaktig tillämpning av dessa reglementen, om ej fullt tjänstdugligt manskap skulle komma att kvarstå i tjänst. Såväl i flottans som i kustartilleriets reglementen § 67 respektive § 63 finnes nämligen intagen den bestämmelsen, att manskap, som vid kassationsmönstring på grund av sjukdom befinnes odugligt till vidare tjänst, skall avskedas. Likaså finnes i § 168 av flottans reglemente stadgat, att, när tjänsten sådant fordrar, den, som är anställd vid flottan genom förordnande tillsvidare eller genom kontrakt eller förordnande på viss uppsägningstid, kan av Konungen eller den myndighet, som utfärdat förordnandet eller kontraktet i förra fallet entledigas och i det senare uppsägas.» (Sid. 66 i betänkandet.)

Beträffande kvarstående överåriga och otjänstbara yttras sistnämnda sakkunniga:

»Då det ej kan vara förenligt med statens intresse, att ett så stort antal beställningar bland manskapet i de två högsta lönegraderna upptages av folk, som ej är dugligt till tjänst, synes det oss vara ett tvingande behov, att dessa beställningar snarast möjligt bliva tillgängliga för verkligt tjänstdugligt folk, då antalet beställningar inom sjömanskåren, i synnerhet inom de för underbefäl och förhandsfolk avsedda klasserna, äro beräknade efter krigsberedskapens oavvisliga behov.

Visserligen skulle jämlikt § 67 eller § 168 i flottans reglemente detta gamla, mindre tjänstdugliga manskap, omedelbart kunnat avskedas, men av ren barmhärtighet hava vederbörande befälhavare tillåtit, att det fått stanna kvar i tjänst på den grund, att nuvarande pensioner äro otillräckliga för till och med det mest nödtorftiga uppehälle. Ehuru ej författingsenligt berättigade hava dessa sålunda av billighetshänsyn fått stanna kvar i tjänst och uppbära fulla avlöningsförmåner.

Beträffande återstående 13 man med över 50 levnadsår har ej anteckning i rullorna gjorts om bristande tjänstduglighet, men torde dock med stöd av uttalandena från samtliga marinens myndigheter kunna antagas, att på grund av deras höga levnadsålder marinen ej heller av flertalet utav dessa kan hava full nytta. För att bereda plats åt yngre och mera tjänstbart folk synes det oss därför lämpligt, att man söker förmå samtliga dessa överåriga att snarast möjligt taga avsked.»

Med detta de sakkunnigas uttalande överensstämmer även Eders Kungl. Maj:ts förslag, ehuru Eders Kungl. Maj:t funnit sig böra ställa denna särskilda pensionering i samband med organisationsfrågan. Riksdagen anser för sin del, att starka skäl föreligga för tillgodoseende av nämnda åldringars intresse. Detta torde kunna ske genom framställning till riksdagen om beviljande åt dessa otjänstbara åldringar av lämpligt avvägda tilläggspensioner, på det att pensionärerna utan allt för stora försakelser må erhålla sitt livsuppehälle på ålderns dagar tryggat.

Beträffande pensioneringsfrågan i sin helhet för marinens stammanskap synes densamma, som har ett givet sammanhang med den tilltänkta organisationsfrågan, icke böra lösas i och för sig utan i samband med denna senare fråga.

Riksdagen finner sig därför icke för närvarande, innan organisationsfrågan blivit fullt utredd, kunna taga bestämd ställning till de olika pensionsförslagen. Däremot anser riksdagen Eders Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser anslag för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen på de villkor Eders Kungl. Maj:t föreslagit, böra godkännas, varjämte det syntes lämpligt, att begravningshjälp efter avliden pensionstagare redan nu bestämmas till det föreslagna beloppet 75 kronor.

Riksdagen har alltså, med avslag å Eders Kungl. Maj:ts förslag om nya grunder för pensionering av marinens stammanskap, *dels* beslutit, att det å ordinarie stat under riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap skall utgå med oförändrat belopp eller 251,300 kronor;

dels medgivit, att begravningshjälp efter avliden pensionstagare av marinens stammanskap må utgå till stärbhuset med ett belopp av 75 kronor;

dels ock å extra stat under riksstatens tionde huvudtitel för år 1918 anvisat ett förslagsanslag å 3,000 kronor att användas för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen (utom båtsmän) och skeppsgossar, vilka pensionerats enligt reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, under villkor

att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter,

att understöd till manskap, som erhållit pension på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder, skall utgå med 200 kronor, samt

att understöd till manskap och skeppsgossar, som erhållit pension på grund av skada eller sjukdom, ådragen under tjänstutövning, må på därom gjord ansökning och efter i varje särskilt fall verkställd prövning av behovet och dess sammanhang med den ådragna skadan eller sjukdomen beviljas, med iakttagande att pensionen och understödet icke må tillsammans överstiga det belopp, som skolat utgå såsom livränta vid tillämpning av förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

22:o) I punkt 22 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att förre båtsmannen vid Norrlands 4:e kompani nr 56 *Jonas Olof Andersson Stig Wester* må tilldelas pension såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har riksdagen medgivit, att förre båtsmannen vid Norrlands 4:e kompani nr 56 *Jonas Olof Andersson Stig Wester* må tilldelas pension såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

23:o) I punkt 23 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att förre båtsmannen vid Norrlands 3:e kompani nr 149 *Erik Edström Bister* må tilldelas pension, såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

Med biträdande av detta förslag har riksdagen medgivit, att förre båtsmannen vid Norrlands 3:e kompani nr 149 *Erik Edström Bister* må tilldelas pension, såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

24:o) I en till riksdagen den 16 februari 1917 avlåten proposition, nr 89, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmannen vid Norrlands 2:a kompani nr 124 *Carl Gustaf Granberg Wall* må tilldelas pension, såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra emot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, har medgivit, att förre båtsmannen vid Norrlands 2:a kompani nr 124 *Carl Gustaf Granberg Wall* må tilldelas pension, såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

25:o) I punkt 24 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1918 under tionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag av 18,480 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. förmän bland daglönare, sjukvaktare och övriga daglönare vid marinen, vilka pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som meddelats genom kungörelsen den 25 november 1910, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter; samt

att understödet bestämmes för den, som, utan att erhålla invalidunderhåll, i pension från flottans pensionskassa uppbär mindre än 200 kronor årligen, till det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen tillsammans skola uppgå till 300 kronor, för den, som i sådan

pension eller i dylik pension jämte invalidunderhåll åtnjuter tillhoppa från och med 200 kronor till och med 307 kronor årligen, till 100 kronor, samt för den, som i sådan pension bekommer 400 kronor eller 500 kronor årligen, till 50 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, har bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

26:o) I punkt 25 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å extra stat för år 1918 under tionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 9,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt sådana f. d. befattningshavare vid lotsverket, som pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som med 1915 års ingång blivit tillämpliga å personalen vid lotsverket under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt

att understödet bestämmes till 100 kronor, dock att understödet för den, som i pension jämte pensionsförhöjning uppbär mindre än 250 kronor årligen, skall utgå med det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen jämte pensionsförhöjningen tillsammans skola uppgå till 350 kronor, samt att understödet tillsammans med pensionen jämte pensionsförhöjningen icke i något fall må överstiga 550 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, har bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

C. Allmänna indragningsstaten.

I. Ang. justitiedepartementet.

27:o) I en till riksdagen den 9 mars 1917 avlåten proposition, nr 98, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre eleven vid statens uppfostringsanstalt å Bona *Armas Anton Veiland* må från och med den 1 juli 1916 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig livränta å 60 kronor, att till honom utbetalas i den ordning och på de villkor, som finnas angivna i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

28:o) I en till riksdagen den 23 februari 1917 avlåten proposition, nr 106, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förra skrivbiträdet hos krigshovrätten, änkan *Mathilda Charlotta Johanna Wiberg*, född *Zetterberg*, må från och med år 1917 under sin återstående livstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till årligt belopp av femhundra kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att änkan *Wiberg* sedan våren 1887 varit stadigvarande sysselsatt med skrivgöromål i krigshovrätten och härför åtnjutit ersättning av vederbörande tjänsteman därstädes. Änkan *Wiberg* är följaktligen icke författningsenligt berättigad till erhållande av någon statspension. Renskrivningsarbetet i Svea hovrätt, varav krigshovrätten för närvarande utgör en särskild avdelning, utföres numera av personer, vilka anställas av hovrätten och för vilka avlöning finnes uppförd i den för hovrätten fastställda avlöningsstaten. Under sådana förhållanden och då riksdagen förut bifallit likartade framställningar om pensioner som den nu ifrågavarande, anser riksdagen sig böra medgiva, att änkan *Wiberg* under sin återstående livstid tillerkännes ett årligt understöd av statsmedel; och har riksdagen därvid icke haft något att erinra mot det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet.

Återopande vad sålunda förekommit har riksdagen medgivit, att förra skrivbiträdet hos krigshovrätten, änkan *Mathilda Charlotta Johanna Wiberg*, född *Zetterberg*, må från och med år 1917 under sin återstående livstid åtnjuta ett årligt understöd av femhundra kronor från allmänna indragningsstaten.

29:o) I anledning av en inom riksdagen väckt motion har riksdagen medgivit, att förre vaktkonstapeln vid centralfängelset å *Långholmen* *Carl Johan Linddal* må från och med den 1 januari 1917 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av sexhundra kronor.

II. Ang. utrikesdepartementet.

30:o) I punkt 26 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att den envoyén friherre *Charles Emil Ramel* tillkommande pension av 6,000 kronor må uppföras å allmänna indragningsstaten.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning; och torde pensionen böra från och med den 1 januari 1917 utgå å allmänna indragningsstaten. Riksdagen har alltså medgivit, att den envoyén friherre Charles Emil Ramel tillkommande pension av 6,000 kronor må från och med den 1 januari 1917 uppföras å allmänna indragningsstaten.

31:o) I punkt 27 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att generalkonsuln *Anders Rudolf Landström* må från och med månaden näst efter den, under vilken expektansarvode upphör att till honom utgå, under sin återstående livstid uppbära pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 6,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag har riksdagen medgivit, att generalkonsuln *Anders Rudolf Landström* må från och med månaden näst efter den, under vilken expektansarvode upphör att till honom utgå, under sin återstående livstid uppbära pension från allmänna indragningsstaten till belopp av sextusen kronor.

32:o) I punkt 28 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vicekonsuln *Harald Torgny Ehrenborg* må från och med månaden näst efter den, under vilken expektansarvode upphör att till honom utgå, under sin återstående livstid uppbära pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 6,000 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och har alltså medgivit, att vicekonsuln *Harald Torgny Ehrenborg* må från och med månaden näst efter den, under vilken expektansarvode upphör att till honom utgå, under sin återstående livstid uppbära pension från allmänna indragningsstaten till belopp av sextusen kronor.

III. Ang. lantförsvarsdepartementet.

33:o) I en den 14 april 1917 till riksdagen avlåten proposition, nr 199, har Eders Kungl. Maj:t, med åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att löjtnanten vid fortifikationen B. K. A. Mannströms änka *Maria Mannström, född Angelin*, må, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande pension från arméns nya änke- och pupill-

kassa, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,100 kronor, att utgå från och med den 1 augusti 1916.

Riksdagen har med bifall till Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, medgivit, att löjtnanten vid fortifikationen B. K. A. Mannströms änka Maria Mannström, född Angelin, må, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningssenligt tillkommande pension från arméns nya änke- och pupillkassa, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,100 kronor, att utgå från och med den 1 augusti 1916.

34:o) I punkt 29 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre musikfanjunkaren *Erik Wilhelm Löfstedt* må från och med 1917 års ingång under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

Riksdagen har, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, medgivit, att förre musikfanjunkaren Erik Wilhelm Löfstedt må från och med 1917 års ingång under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyra hundra kronor.

35:o) I punkt 30 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att envar av hantverkarna vid Norrlands trängkår *Per Olof Johansson* och *Gustaf Valdemar Hultman* må, sedan det blivit styrkt, att han ej längre kan på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter erhållet avsked.

Riksdagen har, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, medgivit, att vardera av hantverkarna vid Norrlands trängkår *Per Olof Johansson* och *Gustaf Valdemar Hultman* må, sedan det blivit styrkt, att han ej längre kan på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av ettusen kronor, att utgå från och med månaden näst efter erhållet avsked.

36:o) I punkt 31 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre fästningsbyggnadsarbetaren *Johan August Ring* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor, att utgå från och med år 1917.

Med hänsyn till Rings ålder och den långa tid, omkring 34 år, år, som han arbetat i statens tjänst, synes riksdagen icke något vara att erinra mot att pensionen bestämmes i enlighet med vad i en inom riksdagen väckt motion föreslagits eller till 400 kronor om året.

Riksdagen har alltså medgivit, att förre fästningsbyggnadsarbetaren Johan August Ring må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundra kronor, att utgå från och med år 1917.

37:o) I en till riksdagen den 9 februari 1917 avlåten proposition, nr 102, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre arbetaren vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg *Anders Gustaf Johansson* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor, att utgå från och med den 1 december 1916.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, har medgivit, att förre arbetaren vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg *Anders Gustaf Johansson* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av femhundra kronor, att utgå från och med den 1 december 1916.

38:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 109, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att arbetaren vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg *Carl Johan Westerberg* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken han frånträder sin anställning vid ammunitionsfabriken.

Med hänsyn till Westerbergs ålder och tjänstetid samt under åberopande därav, att innevarande års riksdag i ett par likartade fall beviljat pensionsbelopp av 400 kronor har riksdagen icke något att erinra mot att pensionen bestämmes i enlighet med vad som föreslagits i en inom riksdagen väckt motion eller således till 400 kronor om året.

Riksdagen har alltså medgivit, att arbetaren vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg *Carl Johan Westerberg* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundra kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken han frånträder sin anställning vid ammunitionsfabriken.

39:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, att riksdagen må bevilja änkan *Ester Teresia Gustafsson*, född Vestberg, från

Odensjö i Barnarps socken, en årlig livränta, som tillsammans med den nu utgående må uppgå till 400 kronor årligen jämte ett årligt understöd av 150 kronor för vart och ett av hennes minderåriga barn intill dess att de fyllt 18 år.»

Enligt riksdagens mening föreligga i detta fall sådana särskilda omständigheter, att billigheten synes fordra, att någon tilläggs pension utöver den i förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, medgivna livräntan, bör beredas änkan Gustafsson och hennes minderåriga barn. Vad angår beloppet av denna pension, anser riksdagen detsamma skäligen böra bestämmas på det sätt, att understödet i dess helhet fastställs till 400 kronor för änkan Gustafsson och 100 kronor för vart och ett av hennes fyra minderåriga barn. Ifrågavarande belopp har anvisats att utgå å allmänna indragningsstaten från och med år 1917.

Riksdagen har medgivit, att landstormsmannen nr 203 Karl Petrus Elfton Gustafssons från Odensjö i Barnarps socken änka, Ester Teresia Gustafsson, född Vestberg, samt makarnas minderåriga barn Karl Gösta Valdemar, Håkan Petrus Birger, Karin Märta Linnéa och Ester Gabriella Ann-Sofi må — utöver dem jämlikt förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, tillkommande livränta — å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådant tillägg, att sammanlagda understödet bliver för änkan Gustafsson fyrahundra kronor samt för vart och ett av barnen etthundra kronor att från 1917 års början årligen utgå till änkan Gustafsson, så länge hon lever ogift, och till vart och ett av barnen, till dess det uppnått 18 års ålder.

40:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte besluta tilldela soldaten vid Höjentorps kompani, Skaraborgs regemente nr 380 *Karl Axel Granat* ett årligt understöd av 200 kronor att utgå från och med 1915».

På sätt inhämtas av ett utav arméförvaltningen i ärendet avgivet yttrande, lärer det icke hava förekommit, att krigsman, som skadats i tjänsten, tilldelats årligt understöd, medan han ännu kvarstår däri. Då emellertid, såsom statskontoret i likaledes avgivet yttrande framhåller, Granat icke äger möjlighet att på annat sätt beredas någon ersättning för den minskning i arbetsförmågan, som obestridligen uppkommit under arbete för statens räkning, anser även riksdagen billigheten fordra, att staten träder hjälpande emellan. Motionären har beräknat nedsättningen av hans arbetsförmåga till minst 50 procent, men har statskontoret —

under hänvisning till bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning för kroppsskada, ådragen under militär tjänstgöring — ansett denna beräkning icke vara riktig, i följd varav enligt statskontorets mening understödsbeloppet vore väl högt. I avseende härå må dock erinras, att, såsom också framgår av åberopat läkarbetyg, den uppkomna skadan måste anses vara särskilt hindersam för och vålla högst avsevärd inskränkning i hans yrke såsom skomakare. Under sådana förhållanden anser sig riksdagen böra bevilja ett understödsbelopp av 200 kronor; och har detta anvisats att utgå å allmänna indragningsstaten från och med början av innevarande år.

Åberopande vad sålunda anförts har riksdagen medgivit, att, i anledning av förevarande motion, indelta soldaten vid Skaraborgs regemente nr 380 Karl Axel Granat må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av tvåhundra kronor att utgå från och med år 1917.

41:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 317 samt en i ämnet väckt motion har riksdagen beslutat, att maskinisten vid garnisonens i Boden vattenledningsverk *B. E. T. Svenssons änka Ida Maria Svensson*, född Flodin, samt makarnas minderåriga barn Arnold Teodor, Greta Matilda, Tord Adolf och Stig Bror må från allmänna indragningsstaten åtnjuta understöd, änkan Svensson med tre hundra kronor samt vart och ett av barnen med ett hundra kronor att från 1917 års början årligen utgå till änkan Svensson, så länge hon lever ogift, och till vart och ett av barnen till dess det uppnått 18 års ålder.

42:o) I en till riksdagen den 27 april 1917 avlåten proposition, nr 318, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att arbetsförmannen vid krigsskolan, *C. W. Johanssons änka Anna Greta Johansson* må från och med den 1 januari 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 250 kronor.

I likhet med departementschefen anser riksdagen, att änkan Johansson bör tillerkännas något årligt understöd av statsmedel; och har riksdagen, med hänsyn till den i ärendet förebragta utredningen, icke haft något att erinra mot att detsamma bestämmes i enlighet med vad i en inom riksdagen väckt motion föreslagits eller till 400 kronor om året.

Riksdagen har, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande

framställning och med bifall till den i ämnet väckta motionen, medgivit, att arbetsförmannen vid krigsskolan C. W. Johanssons änka Anna Greta Johansson må från och med den 1 januari 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundra kronor.

43:o) I en till riksdagen den 27 april 1917 avlåten proposition, nr 319, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att skomakeriarbetaren vid Svea livgardes intendenturverkstäder *Frans Gustaf Storms änka Mathilda Elisabeth Storm, född Jonsdotter*, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 180 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1917.

Med hänsyn till här föreliggande synnerligen ömmande omständigheter och då Storms död synes hava förorsakats av olycksfall under arbete för regementets räkning, anser riksdagen det årliga understödet i detta fall böra bestämmas i enlighet med vad i en inom riksdagen väckt motion hemställts eller till 400 kronor.

Riksdagen har, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med bifall till den i ämnet väckta motionen, medgivit, att skomakeriarbetaren vid Svea livgardes intendenturverkstäder Frans Gustaf Storms änka Mathilda Elisabeth Storm, född Jonsdotter, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundra kronor, att utgå från och med den 1 januari 1917.

44:o) I en till riksdagen avlåten, den 27 april 1917 dagtecknad proposition, nr 320, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att kokerskan vid Karlskrona grenadjärregemente änkan *Sofia Petersson, född Israelsson*, må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken hon entledigas från sin anställning vid regementet.

Riksdagen har ej funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag och har förty medgivit, att kokerskan vid Karlskrona grenadjärregemente änkan Sofia Petersson, född Israelsson, må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension

av fyrahundra kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken hon entledigas från sin anställning vid regementet.

45:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 321 samt en i ämnet väckt motion har riksdagen beslutit, att fodermarsken *H. F. E. Ingvarssons änka Maria Ingvarsson, född Olsson*, och makarnas tre minderåriga barn må från och med den 1 februari 1917 å allmänna indragningsstaten åtnjuta årliga understöd, änkan så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med trehundra kronor om året samt vart och ett av barnen intill uppnådd ålder av 18 år med etthundra kronor årligen.

46:o) I anledning av en inom riksdagen väckt motion har riksdagen beslutit en årlig pension av trehundra kronor åt förre soldaten *Anders Gustav Moss* från Ransätters socken i Värmlands län, att utgå från allmänna indragningsstaten från och med 1917 års början.

47:o) I anledning av en inom riksdagen väckt motion har riksdagen beviljat förre soldaten *Anders Lind*, Freluga, Bollnäs socken, en årlig pension av trehundra kronor, att utgå från 1917 års början å allmänna indragningsstaten under hans återstående livstid.

IV. Ang. sjöförvarsdepartementet.

48:o) I en till riksdagen den 23 mars 1917 avlåten proposition, nr 151, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att kanslisekreteraren i sjöförvarsdepartementet *Rudolf August Sundin* må från och med månaden näst efter den, i vilken han, vid fyllda 67 levnadsår, erhåller avsked från kanslisekreterartjänsten, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta, utöver honom författningsenligt tillkommande pension å 3,500 kronor för år, en tilläggspension av 700 kronor årligen.

Även riksdagen anser rättvisa och billighet fordra, att kanslisekreteraren Sundin beredes en tilläggspension utöver det pensionsbelopp, 3,500 kronor, vartill han enligt gällande bestämmelser är berättigad, då han avgår från sin tjänst. Beträffande beloppet av denna hava, såsom av utredningen framgår, olika meningar gjort sig gällande. Löneregleringskommittén har för sin del ansett tilläggspensionen böra stanna vid ett belopp av 500 kronor, varemot statskontoret ävensom en

ledamot av kommittén funnit beloppet böra bestämmas till 700 kronor. Detta sistnämnda förslag har upptagits i Eders Kungl. Maj:ts proposition.

Såsom av handlingarna i ärendet framgår, har Sundin i sin egenskap av kanslisekreterare från och med år 1911 uppburit ett provisoriskt lönetillägg till belopp av 1,100 kronor, varav 700 kronor skulle anses såsom lön, 100 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 300 kronor såsom ortstillägg. Emellertid hade, såsom lönerегleringskommittén framhåller, till iakttagande vid utbetalningen stadgats och vore fortfarande stadgat, att å lönen skulle avdragas, för år räknat, så stort belopp, som motsvarade den pensionsavgift, vilken enligt 1907 års pensionslag skulle hava erlagts av vederbörande befattningshavare såsom bidrag till egen pensionering, om berörda lag varit å honom tillämplig, allt enligt vissa angivna föreskrifter.

I avseende härå har kommittén framhållit, att man vid beräkning av anslag till provisoriska avlöningstillägg utgått ifrån, att ett dylikt avdrag skulle ske. För kanslisekreterare, som i likhet med Sundin kommit i åtnjutande av andra ålderstillägget å lönen och å vilken pensionslagen icke vore tillämplig, utgjorde avdraget, på föreskrivet sätt avrundat, 200 kronor. Den del av det Sundin tillkommande provisoriska avlöningstillägget, som avsåges såsom lön, hade således faktiskt utgått med allenast 500 kronor. Tilläggspensionen borde därför enligt kommitténs mening icke bestämmas högre än till sistnämnda belopp.

Kommittén har vidare ansett sig böra erinra, att de befattningshavare i nyreglerade verk, vilka ingått å ny avlöningsstat, vore underkastade 1907 års lag och att enligt denna gällde såsom regel, att för erhållande av oavkortad eller hel pension, manlig tjänst innehavare skulle hava uppnått, jämte 35 tjänstår, 67 levnadsår, Sundin åter, vilken icke vore underkastad nämnda lag, hade enligt de för honom gällande bestämmelser varit förpliktad att, efter uppnådda 35 tjänstår, avgå från tjänsten vid 65 års ålder, men erhållit tillstånd att kvarstå tillsvidare under ett år, räknat från och med den 5 juli 1915, och därefter ytterligare till den 5 juli 1917, då han fyllde 67 år.

Av vad lönerегleringskommittén sålunda anført framgår, att Sundin av det provisoriska avlöningstillägget i verkligheten icke uppburit mer än, förutom tjänstgöringspenningar och ortstillägg, ett mot lön svarande belopp av 500 kronor. På nu angivna och av lönerегleringskommittén i övrigt anförda skäl har riksdagen ansett sig böra ansluta sig till lönerегleringskommitténs förslag.

Riksdagen har alltså, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, medgivit, att kanslisekreteraren i sjöförsvarsdepartementet

Rudolf August Sundin må från och med månaden näst efter den, i vilken han, vid fyllda 67 levnadsår, erhåller avsked från kanslisekreterartjänsten, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta, utöver honom författningsenligt tillkommande pension å 3,500 kronor för år, en tilläggs pension av femhundra kronor årligen.

49:o) I punkt 32 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att det av 1912 års riksdag beväringssmannen *Oskar Manfred Karlsson* under hans återstående livstid från allmänna indragningsstaten beviljade understöd av 300 kronor för år må från och med år 1917 utgå utan hinder därav att Karlsson fortfarande kan komma att åtnjuta underhåll och vård genom militär myndighets försorg.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

50:o) I en till riksdagen avlåten, den 16 februari 1917 dagtecknad proposition, nr 90, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att fortifikationsarbetaren *Andreas Brommesson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller avsked från sin anställning vid Karlskrona fästningsbyggnad, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

Med hänsyn till de ömmande omständigheter, som i förevarande fall föreligga, och under återopande därav att innevarande års riksdag i ett likartat fall beviljat ett belopp av 400 kronor, synes riksdagen icke vara något att erinra mot att pensionen bestämmes i enlighet med vad i en inom riksdagen väckt motion föreslagits eller till 400 kronor om året.

På grund av det anförda har riksdagen medgivit, att fortifikationsarbetaren *Andreas Brommesson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller avsked från sin anställning vid Karlskrona fästningsbyggnad, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundra kronor.

51:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja änkan efter framlidne daglönaren vid flottans varv i Karlskrona, nr 197 *Anton Viktor Hansson*, så länge hon lever ogift, en årlig livränta av 500 kronor».

Även riksdagen är av den mening, att beviljandet av en livränta åt änkan Hansson till så högt belopp, som i motionen föreslagits eller 500 kronor, skulle innebära ett betänkligt avsteg från nu gällande pensioneringsgrunder. Med hänsyn till de säregna förhållanden, under vilka Hanssons död inträffat, samt övriga i ärendet föreliggande ganska ömmande omständigheter, synes emellertid billigheten fordra, att något understöd beredes änkan Hansson och hennes minderåriga dotter; och har riksdagen ansett detsamma lämpligen böra utgå med 300 kronor till änkan och 100 kronor till den minderåriga dottern. Beloppen hava anvisats å allmänna indragningsstaten och tilldelats dem från innevarande års början.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att daglönen vid flottans varv i Karlskrona Anton Viktor Hanssons änka Emilia Charlotta Hansson, född Pettersson, och makarnas minderåriga dotter må å allmänna indragningsstaten åtnjuta understöd till belopp av änkan tre hundra kronor och dottern ett hundra kronor, att utgå årligen från 1917 års början till änkan, så länge hon lever ogift, och till dottern, till dess hon uppnått 18 års ålder.

52:o) I en till riksdagen den 27 april 1917 avlåten proposition, nr 294, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att fortifikationsarbetaren *Carl August Bäckman* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhållit avsked från sin anställning vid Karlskrona fästningsbyggnad, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundra kronor.

Med hänsyn till de ömmande omständigheter, som i förevarande fall föreligga, och under återopande därav att innevarande års riksdag i likartade fall beviljat ett belopp av 400 kronor, har riksdagen ansett pensionen böra bestämmas till sistnämnda belopp.

På grund av det anförda har riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, medgivit, att fortifikationsarbetaren *Carl August Bäckman* må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhållit avsked från sin anställning vid Karlskrona fästningsbyggnad, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av fyrahundra kronor.

V. Angående civildepartementet.

53:o) I punkt 33 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att länsmannen i Tryde distrikt av Kristianstads län *Lars Peter Lagerstedt* må från och med månaden näst efter den, varunder han erhållit entledigande från tjänsten, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,200 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och har alltså medgivit, att länsmannen i Tryde distrikt av Kristianstads län *Lars Peter Lagerstedt* må från och med månaden näst efter den, varunder han erhållit entledigande från tjänsten, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av ettusen tvåhundra kronor.

54:o) I en till riksdagen den 26 januari 1917 avlåten proposition, nr 42, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att uppsyningsmannen vid Lunds hospital och asyl *Karl Johan Teodor Netzlers* änka *Ida Augusta Netzler*, född Lindqvist, må från och med den 1 november 1916 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 365 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har bifallit ifrågavarande proposition.

55:o) I en till riksdagen den 16 februari avlåten proposition, nr 66, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att provinsialläkaren i Bodens distrikt *Per Erik Brännström* må från och med månaden näst efter den, varunder avsked från tjänsten varder honom beviljat, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 3,500 kronor.

Enligt riksdagen tillhandakommet meddelande har *Brännström* avlidit den 12 april innevarande år; och påfordrar alltså förevarande framställning icke någon åtgärd av riksdagen.

56:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen ville bevilja portvakten *Karl Teodor Sundkvists* änka, *Kristina*

Sofia Sundkvist, född Rydin, så länge hon lever ogift, ett årligt understöd av 300 kronor, att utgå av anslaget till hospitalens underhåll».

På grund av vad i motionen anförts anser riksdagen, att understöd bör beredas änkan Sundkvist, och har riksdagen icke något att erinra mot det av motionärerna i sådant avseende föreslagna beloppet 300 kronor. Understödet har anvisats att utgå från och med innevarande år å allmänna indragningsstaten.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, beviljat portvakten Karl Teodor Sundkvists änka, *Kristina Sofia Sundkvist*, född Rydin, så länge hon lever ogift, ett årligt understöd av trehundra kronor att utgå från och med år 1917 å allmänna indragningsstaten.

57:o) I en till riksdagen den 16 februari 1917 avlåten proposition, nr 67, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att den pension å allmänna indragningsstaten, som beviljats förre avdelningsingenjören vid statens järnvägsbyggnader *Lorentz Gustaf Philip Rundstedt* till belopp av 1,000 kronor, må höjas till 1,600 kronor, att utgå under hans återstående livstid från och med den 1 januari 1917, dock med villkor att, därest han framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, pensionsbeloppet skall för den tid, anställningen varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya avlöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå.

Av utredningen i ärendet framgår, att Rundstedt, då han år 1894 av riksdagen tillerkändes en årlig pension å 1,000 kronor, uppnått 52 levnads- och 22 tjänstår. Denna tjänstetid hade sedermera ökat till omkring 24 tjänstår genom Rundstedt kvarblivande i statens järnvägsbyggnaders tjänst till den 1 maj 1896. Efter erhållet avsked från stats-tjänsten hade Rundstedt tjänstgjort såsom baningenjör hos Stockholms nya spårvägsaktiebolag till den 1 juli 1909, då han lämnade sin befattning och av bolaget tillerkändes en årlig pension av 2,145 kronor att utgå under den tid bolagets koncession gällde; och hade denna koncession upphört med utgången av år 1916.

Järnvägsstyrelsen har nu med hänsyn tagen till de ytterligare två år, som Rundstedt tjänat staten, föreslagit en pensionsförhöjning med 200 kronor eller således till 1,200 kronor, varemot statskontoret under återopande av att starka billighetsskäl talade för en större förhöjning hemställt, att pensionen i stället måtte höjas till 2,000 kronor. Eders Kungl. Maj:t har emellertid på anförda grunder ansett ifrågavarande pen-

sionsförhöjning böra begränsas till 600 kronor. Den förhöjda pensionen skulle utgå från och med den 1 januari 1917.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit anser även riksdagen en förhöjning av Rundstedts statspension vara befogad, men synes denna förhöjning, på sätt järnvägsstyrelsen föreslagit, böra begränsas till 200 kronor. Det får nämligen icke förglömmas, att Rundstedt dels under den tid han varit i enskild tjänst åtnjutit ganska stora avlöningsförmåner, dels ock därefter under ett flertal år uppburit en ej obetydlig pension. Härtill kommer, att, enligt vad riksdagen inhämtat, Rundstedt för innevarande år av bolaget tillerkänts en gratifikation till samma belopp som den senast uppburna pensionen och att bolaget för övrigt icke torde komma att underlåta att även för framtiden bereda honom understöd i en eller annan form. Under sådana förhållanden har riksdagen för sin del som nämnt ansett sig böra stanna vid den av järnvägsstyrelsen föreslagna förhöjningen; och synes den högre pensionen böra bestämmas att utgå från och med den 1 januari 1918.

Åberopande vad sålunda anförts, har riksdagen medgivit, att den pension å allmänna indragningsstaten, som beviljats förre avdelningsingenjören vid statens järnvägsbyggnader Lorentz Gustaf Philip Rundstedt till belopp av 1,000 kronor, må höjas till ettusentvåhundra kronor, att utgå under hans återstående livstid från och med den 1 januari 1918, dock med villkor att, därest han framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, pensionsbeloppet skall för den tid, anställningen varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya avlöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå.

58:o) I en till riksdagen den 23 mars 1917 avlåten proposition, nr 139, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att uppsyningsmannen vid Västerviks hospital Olof Strandbergs änka *Jenny Matilda Strandberg*, född Lundqvist, må från och med den 1 oktober 1916 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 365 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har bifallit ifrågavarande proposition.

59:o) I särskilda inom riksdagen väckta motioner har hemställts, »att riksdagen ville bevilja förre avdelningsingenjören *Carl Gerhard Schen-*

ströms änka, *Hedvig Ellen Schenström*, så länge hon lever ogift, en årlig pension av sexhundra kronor samt åt vardera av makarnas barn, Brita Elina Carlsdotter Schenström född den $\frac{23}{9}$ 1900, Tora Fredrika Carlsdotter Schenström född den $\frac{5}{7}$ 1902, Anna Elisabeth Carlsdotter Schenström född den $\frac{24}{10}$ 1903, Eva Marianne Carlsdotter Schenström född den $\frac{21}{3}$ 1907, en årlig pension av tvåhundra kronor till uppnådd 18 års ålder samt att dessa pensionsbelopp må utgå från och med den 1 januari 1917.»

Lika med de i ärendet hörda ämbetsverken finner riksdagen det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att något understöd av allmänna medel tilldelas änkan Schenström och hennes minderåriga döttrar. Vad beträffar beloppen av dessa, delar riksdagen statskontorets mening, att de föreslagna understöden synas väl höga i jämförelse med vad hittills i liknande fall anvisats från allmänna indragningsstaten, och anser riksdagen desamma skäligen böra bestämmas till 500 kronor för änkan och 100 kronor till var och en av de fyra döttrarna att utgå under vanliga villkor från 1917 års början.

På grund av det anförda har riksdagen, i anledning av förevarande motioner, medgivit, att förre avdelningsingenjören Carl Gerhard Schenströms änka Hedvig Ellen Schenström, född von Fieandt, samt makarnas minderåriga döttrar Brita Elina Carlsdotter, Tora Fredrika, Anna Elisabeth och Eva Marianne må å allmänna indragningsstaten åtnjuta pensioner till belopp av änkan Schenström fem hundra kronor samt var och en av de fyra döttrarna ett hundra kronor, att från och med 1917 års början årligen utgå till änkan, så länge hon lever ogift, och till en var av döttrarna, till dess hon uppnått 18 års ålder.

60:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, att riksdagen måtte besluta att tillerkänna järnvägsarbetaren *Erik Johan Eriksson*, Göteborg, som ersättning för skada (hel invaliditet) till följd av olycksfall i arbetet för statens järnvägar en årlig livränta av 800 kronor, att utgå från dag, då sjukavlöningen upphör att utgå.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Eriksson av järnvägsstyrelsen tillerkänts en årlig livränta av 300 kronor eller det högsta belopp, som enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete kan utgivas till honom samt att styrelsen, behjärtande hans sorgliga belägenhet, i syfte att låta honom genomgå lärokurs vid en hantverksskola för blinda, för tiden den 1 januari 1917 —den 31 december 1918 beviljat honom sjukavlöning med 3 kronor om dagen, att utgå i stället för vad av omförmälda livränta belöper å samma tid. Myndigheterna hava därför ansett, att åtminstone icke för när-

varande skäl förefunnes att utöver de förmåner, som tillförsäkrats Eriksson, bevilja honom ytterligare årligt understöd.

Enligt riksdagens mening föreligga emellertid här sådana ömmande omständigheter, att billigheten synes fordra, att staten än ytterligare träder hjälpande emellan och har riksdagen för sin del ansett, att Eriksson utöver förberörda livränta bör komma i åtnjutande av en tilläggs-pension å allmänna indragningsstaten av skäliga ansedda 500 kronor att utbetalas från den dag sjukavlönning till Eriksson icke vidare utgår.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att järnvägsarbetaren Erik Johan Eriksson, Göteborg, må — utöver den honom enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillerkända livränta — å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig tilläggs-pension till belopp av femhundra kronor att utgå från den dag särskild sjukavlönning upphör att till honom utbetalas.

61:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, att riksdagen måtte höja den till smeden *Karl Johan Andersson Lind* utgående pensionen med 100 kronor årligen eller från 200 till 300 kronor att utgå efter samma grunder, som omförmälas i ett för Lind den 29 oktober 1894 av järnvägsstyrelsen utfärdat avskedsbevis.

Av utredningen i ärendet framgår, att Lind, som år 1894 erhållit avsked från sin anställning vid statens järnvägsbyggnader och därvid av riksdagen tillerkänts pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 200 kronor, jämväl därefter arbetat vid nämnda järnvägsbyggnader till år 1902 utan att därunder uppbära något av den honom tillkommande pensionen. Vid sådant förhållande har riksdagen ansett det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att Lind, vilken numera är 78 år gammal, tillerkännes en sådan förhöjning av pensionen, att denna i sin helhet uppgår till det belopp, som riksdagen, på sätt närmare framgår av punkterna 90 och 92 här nedan i enlighet med statskontorets förslag och på av statskontoret anförda skäl, beviljat eller 400 kronor. För pensionens utgående torde böra föreskrivas de av järnvägsstyrelsen föreslagna villkor.

Riksdagen har alltså i anledning av förevarande motion, medgivit, att smeden vid statens järnvägar *Karl Johan Andersson Lind* må, utöver honom av 1894 års riksdag beviljad pension till belopp av tvåhundra kronor, från och med månaden näst efter den, i vilken han erhåller entledigande från sin anställning vid statens järnvägar, under sin återstående livstid uppbära årligen ytterligare tvåhundra kronor å

allmänna indragningsstaten, dock med villkor att, därest han framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till det för honom såsom yrkesarbetare beräknade årliga medelinkomstbelopp av 1,200 kronor, pensionen skall, så länge anställningen varar, upphöra att utgå samt, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, minska, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

62:o) I en till riksdagen avlåten, den 21 april 1917 dagtecknad proposition, nr 291, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att från allmänna indragningsstaten bevilja en årlig livränta å 120 kronor till avlidne bergsprängaren Johan Emil Handéns änka *Anna Handén* och en årlig livränta å 60 kronor till makarnas minderåriga dotter *Maja Paulina Emilia Handén*, att utgå från den 10 december 1916 på sätt och under de villkor i övrigt, som i lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901 finnas stadgade.

Riksdagen har ej funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag och har förty från allmänna indragningsstaten beviljat en årlig livränta å etthundratjugu kronor till avlidne bergsprängaren Johan Emil Handéns änka *Anna Handén* och en årlig livränta å sextio kronor till makarnas minderåriga dotter *Maja Paulina Emilia Handén*, att utgå från den 10 december 1916, på sätt och under de villkor i övrigt, som i lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901 finnas stadgade.

63:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition, nr 338, samt en i ämnet väckt motion har riksdagen beslutit a) att en var av nedannämnda vid statens järnvägsbyggnader anställda eller förut anställda personer, nämligen förmännen *Jonas Gustaf Jernberg*, *Otto Wilhelm Johansson Husberg*, *Johan Alfred Johansson* och *Olof Olsson*, stenarbetarna *Karl Samuel Forsgren*, *Johan Johansson Linder* och *Sven Magnus Andersson* samt arbetarna *August Magnusson Hedelin*, *Per Johan Lundbäck*, *Johan Fredrik Melin*, *Jakob Bengtsson Lund*, *Jan Jansson*, *Alfred Gotthard Andersson*, *Karl August Bergdahl*, *Carl Magnus Johansson Löndahl*, *Karl August Lagerström*, *Frans August Johansson* och *Anders Petter Andersson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigats eller varder entledigad från sin befattning vid statens järnvägar — dock icke i något fall för tid före den 1 januari

1917 — under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp av 400 kronor, under villkor emellertid att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till ett för en var beräknat årligt medelinkomstbelopp av respektive 1,200 kronor för förman och yrkesarbetare samt 1,000 kronor för vanlig arbetare eller därutöver, pensionen skall, så länge sistnämnda anställning varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst;

b) att den järnvägsarbetaren Oskar Alsterlén eller Alsterlind av 1894 års riksdag å allmänna indragningsstaten beviljade pension av 160 kronor må höjas till 400 kronor, att utgå under hans återstående livstid från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller entledigande från nu innehavande anställning vid statens järnvägsbyggnader, dock med villkor att, därest han framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till 1,200 kronor eller därutöver för år räknat, pensionen skall, så länge anställningen varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till mer än sistnämnda belopp; och

c) att stenarbetaren vid statens järnvägsbyggnader Karl Fredrik Andersson, vilken enligt beslut av 1916 års riksdag under visst villkor äger att från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från anställning vid statens järnvägar, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp av 300 kronor, må åtnjuta ifrågavarande pension under följande ändrade villkor, nämligen att, därest han framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till 1,200 kronor eller därutöver för år räknat, pensionen skall, så länge sistnämnda anställning varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till mer än sistnämnda belopp.

Därjämte får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville låta genom järnvägsstyrelsen utreda, i vad mån en höjning av pensioner åt förman och arbetare vid statens järnvägsbyggnader lämpligen må äga rum, med beaktande därvid att beloppen varda utmätta med hänsyn till vederbörandes större eller mindre antal levnads- och tjänstår, samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag, som härav föranledes.

64:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, att riksdagen ville besluta, att avlidne kronolänsman *Johan Henrik Landbergs änka, Anna Viktoria Landberg, född Almegren*, i Stenungsund i Bohuslän, måtte tillerkännas en årlig tilläggspension av 300 kronor att utgå från och med den 1 januari 1917.

Enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen, synes änkan Landberg befinna sig i tryckt ekonomisk ställning. Då hon vidare på grund av långvarig sjuklighet är oförmögen att med eget arbete bidraga till sitt uppehälle samt dessutom i behov av särskild vård, har riksdagen ansett billigheten fordra, att hon erhåller någon förhöjning av den pension, hon nu åtnjuter från civilstatens änke- och pupillkassa; och har denna förhöjning skäligen ansetts böra bestämmas till det av motionären föreslagna beloppet 300 kronor. Tilläggspensionen har anvisats att utgå å allmänna indragningsstaten från och med innevarande års början.

Riksdagen har, i anledning av förevarande motion, medgivit, att änkan Anna Viktoria Landberg, född Almegren, i Stenungsund, Bohuslän, må — utöver den henne från civilstatens änke- och pupillkassa tillkommande pension — å allmänna indragningsstaten erhålla en årlig tilläggspension av trehundra kronor att utgå från och med år 1917, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver.

VI. Ang. finansdepartementet.

65:o) I en till riksdagen den 16 april 1917 avlåten proposition, nr 267, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förste aktuarien i statistiska centralbyrån *Fredrik Alfred Sundberg* må från den tidpunkt, då han kommer i åtnjutande av honom författningsenligt tillkommande pension, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en tilläggspension av 600 kronor årligen.

Även riksdagen anser, att förste aktuarien Sundberg bör komma i åtnjutande av tilläggspension. Av utredningen i ärendet jämte i övrigt tillgängliga handlingar framgår, att alltsedan den provisoriska löneregleringen genomfördes för statistiska centralbyrån, provisoriskt avlöningstillägg till förste aktuarie upptagits till 1,300 kronor, varav 600 kronor skulle anses såsom lön, 300 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 400 kronor såsom ortstillägg. Emellertid hade, på sätt närmare inhämtas

av vad riksdagen vid punkt 48 här ovan anført i fråga om tilläggs-pension till kanslisekreteraren R. A. Sundin, till iakttagande vid utbet- talningen stadgats och vore fortfarande stadgat, att å lönen skulle av- dragas, efter år räknat, visst belopp, motsvarande avgifter för egen pensionering, enligt vissa angivna föreskrifter. För förste aktuarie, som i likhet med Sundberg åtnjuter endast ett ålderstillägg å lönen och å vilken pensionslagen icke är tillämplig, utgör avdraget, på föreskrivet sätt avrundat, 200 kronor. Den del av det Sundberg tillkommande provisoriska avlöningstillägget, som avsåges såsom lön, lärer således i verkligheten hava utgått med allenast 400 kronor. Under återopande av vad riksdagen i övrigt anført i fråga om den föreslagna tilläggs-pensionen till kanslisekreteraren Sundin anser sig riksdagen icke kunna medgiva, att Sundbergs tilläggs-pension bestämmes högre än till 400 kronor.

På grund av det anförda har riksdagen medgivit, att förste aktu- arien i statistiska centralbyrån Fredrik Alfred Sundberg må från den tidpunkt, då han kommer i åtnjutande av honom författningsenligt till- kommande pension, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en tilläggs-pension av 400 kronor årligen.

66:o) I en till riksdagen den 27 mars 1917 avlåten proposition, nr 161, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att före detta förste vaktmästaren i finans- departementet *Johan Ferdinand Lindgren* må, räknat från och med den 1 januari 1917, under sin återstående livstid från allmänna indragnings- staten uppbära en tilläggs-pension av 200 kronor årligen.

På de i statsrådsprotokollet anförda skäl och då enligt vad för riksdagen uppgivits i detta fall även ömmande omständigheter äro för handen, har riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts proposition.

Riksdagen har alltså medgivit, att före detta förste vaktmästaren i finansdepartementet *Johan Ferdinand Lindgren* må, räknat från och med den 1 januari 1917, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en tilläggs-pension av två hundra kronor årligen.

67:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, att riks- dagen må medgiva, att vedsågaren *Jonas Andersson Lind* må från och med år 1917 under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

Lind har visserligen icke någon rätt till pension av statsmedel. Med hänsyn till den sällsynt långa tid han förrättat arbete för general-tullstyrelsens räkning och då han nu vid en uppnådd ålder av över 71 år synes befinna sig i små omständigheter, tala enligt riksdagens mening billighetsskäl för att bereda honom något understöd, och har riksdagen ansett detta skäligen böra bestämmas till 300 kronor årligen att utgå från 1917 års början å allmänna indragningsstaten.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att vedsägaren Jonas Andersson Lind må från och med år 1917 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av tre hundra kronor.

VII. Ang. ecklesiastikdepartementet.

68:o) I punkt 34 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att före detta förste vaktmästaren i ecklesiastikdepartementet *Frans Ludvig Nitzzell* må från början av år 1917 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en tilläggs pension av 100 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, har riksdagen medgivit, att före detta förste vaktmästaren i ecklesiastikdepartementet *Frans Ludvig Nitzzell* må från början av år 1917 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en tilläggs pension av ett hundra kronor.

69:o) I en till riksdagen den 26 januari 1917 avlåten proposition, nr 50, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan hos ecklesiastikdepartementet *Johanna Wilhelmina Widegren*, född Edling, må från och med månaden näst efter den, under vilken hon entledigas från nämnda anställning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 400 kronor.

Riksdagen, som ej haft något att erinra mot förevarande förslag, har medgivit, att städerskan hos ecklesiastikdepartementet *Johanna Wilhelmina Widegren*, född Edling, må från och med månaden näst efter den, under vilken hon entledigas från nämnda anställning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av fyrahundra kronor.

70:o) I punkt 35 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att räknebiträdet vid meteorologiska centralanstalten *Theresia Christina Augusta Engström* må från och med månaden näst efter den, i vilken hon avgår från sin anställning vid centralanstalten, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 400 kronor.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot ifrågavarande framställning, har medgivit, att räknebiträdet vid meteorologiska centralanstalten *Theresia Christina Augusta Engström* må från och med månaden näst efter den, i vilken hon avgår från sin anställning vid centralanstalten, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av fyrahundra kronor.

71:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, det riksdagen ville besluta att åt professorn *Knut Wicksell* bevilja en fyllnads-pension, motsvarande skillnaden mellan det enligt gällande pensionsbestämmelser för honom utgående beloppet och den för professorer medgivna fulla pensionen, räknad för tiden från hans avgång från universitetstjänsten.

Såsom i motionen erinras, anhöll professorn *Wicksell* i slutet av år 1915 hos Eders Kungl. Maj:t, att Eders Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition om beviljande åt honom av sådan fyllnad i den honom enligt vederbörande pensionslag tillkommande pension, att denna jämte fyllnadsbeloppet uppginge till 5,600 kronor.

Wicksell var nämligen i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten och beträffande rätten till pension underkastad den civila pensionslagens bestämmelser och var alltså, då han vid sin avgång från tjänsten efter uppnådda 65 levnadsår endast kunde räkna 17 tjänstår, icke berättigad till större pension än $\frac{17}{35}$ av pensionsunderlaget, 5,600 kronor, eller alltså efter föreskriven avrundning 3,810 kronor.

Över *Wicksells* ifrågavarande ansökning yttrade sig kanslersämbetet för rikets universitet efter att hava hört drätselnämnden vid universitetet i Lund och det större akademiska konsistoriet därstädes, ävensom drätselnämnden vid universitetet i Uppsala och de båda akademiska konsistorierna därstädes.

Kanslersämbetet likasom de båda konsistorierna i Uppsala tillstyrkte på förslag av därvarande drätselnämnd framställningen.

Drätselnämnden erinrade i sitt yttrande om 1902 års riksdags beslut i avseende å de ordinarie professorernas löneförmåner och rätt till pension, enligt vilka dessa skulle äga att efter 5 respektive 10 års

väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta två ålderstillägg å lönen, vardera å 500 kronor, så att denna komme att uppgå till 5,000 kronor, varjämte tjänstgöringspenningarna skulle utgå med 2,000 kronor. I sammanhang härmed bestämdes, att tjänsteman, som ingick på dessa nya bestämmelser, skulle, då han uppnått 65 levnadsår, vara förpliktad att med oavkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten avgå. Sedermera ändrades förhållandena genom 1907 års pensionslag och 1908 års löneroglering för professorerna. Deras löner höjdes då till 7,500 kronor med rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänst. Vidare bestämdes, att den civila pensionslagens bestämmelser skulle gälla i fråga om skyldighet att avgå från tjänst och rätt till pension ävensom att de förutvarande tjänst innehavare, vilka icke före viss angiven tidpunkt anmälde, att de underkastade sig den nya avlöningsstaten samt de i sammanhang därmed stadgade villkor och bestämmelser, skulle bibehållas vid förutvarande löne- och pensionsförmåner. Därest Wicksell icke hade ingått på den senare lönestaten, skulle han, som utnämnts till ordinarie professor år 1904 eller således efter tiden för tillämpningen av 1902 års löneroglering, hava varit berättigad till erhållande av pension efter ett pensionsunderlag av 5,000 kronor, om han vid avskedstagandet åtnjutit lön i högsta lönegraden.

Efter det jämväl statskontoret avgivit infordrat underdånigt utlåtande, fann Eders Kungl. Maj:t vid ärendets föredragning den 30 december 1916 Wicksells ovanberörda ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Samma dag beviljades på därom gjord ansökning Wicksell nådigt avsked med utgången av år 1916 med rätt för honom att från och med den 1 januari 1917 uppbära pension till belopp av 3,810 kronor årligen att utgå från tionde huvudtitelns förslagsanslag till pensionering av civila tjänst innehavare.

Såsom av drätsel-nämnden vid universitetet i Uppsala framhållits, gällde vid tiden för Wicksells utnämning till ordinarie professor sådana bestämmelser, att han efter intjanta två ålderstillägg och en uppnådd levnadsålder av 65 år skulle hava varit berättigad till en pension av 5,000 kronor. Sedermera hava emellertid i avseende härå förändringar vidtagits, vilka för Wicksell medfört avsevärt ogynnsammare pensionsförhållanden. Det har då synts riksdagen vara billigt, att Wicksell kommer i åtnjutande av samma pensionsförmåner, som gällde vid tiden för hans tillträde till ordinare professorstjänst och med vilka han då haft att räkna. Wicksell skulle härigenom erhålla en icke obetydlig ökning av den honom författningsenligt tillkommande pensionen.

Riksdagen har alltså icke ansett sig böra i vidare mån biträda motionen än att Wicksells pension i dess helhet fastställts till 5,000 kronor om året. Det erforderliga tilläggsbeloppet, 1,190 kronor, har anvisats å allmänna indragningsstaten.

Åberopande vad sålunda anförts har riksdagen, i anledning av förevarande motion, medgivit, att före detta professorn vid universitetet i Lund Johan Gustaf Knut Wicksell må, räknat från och med den 1 januari 1917, å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådan fyllnad i den honom enligt nådigt brev den 30 december 1916 tillerkända pension, att pensionen jämte fyllnadsbeloppet uppgår till femtusen kronor.

72:o) I punkt 36 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för professorn *Nils Herman Nilsson-Ehle* må vid universitetet i Lund med ingången av år 1918 inrättas en personlig professur i ärftlighetslära med de åligganden för Nilsson-Ehle såsom innehavare av omförmälda professur, som av Eders Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande bestämmas, samt med skyldighet för Nilsson-Ehle såväl att i tillämpliga delar vara underkastad de för universitetsprofessorer i allmänhet för åtnjutande av nu gällande avlöningsförmåner stadgade villkoren och bestämmelserna som ock att vid den ålder, då annan universitetsprofessor är skyldig att avgå från tjänsten, mot åtnjutande av pension, beräknad efter samma grunder, som stadgats beträffande övriga universitetsprofessorer, frånträda sin ifrågavarande professur,

dels för berörda ändamål på allmänna indragningsstaten anvisa ej mindre till årlig avlöning åt Nilsson-Ehle ett belopp av 7,200 kronor, därav 4,700 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte ett ålderstillägg å 600 kronor efter fem års tjänstgöring, än även till materiel m. m. för ifrågavarande professur ett årligt belopp å 1,000 kronor,

dels ock medgiva, att Nilsson-Ehle må för åtnjutande av löneförhöjning räkna sig till godo den tid, han före tillträdet av den nu föreslagna professuren varit innehavare av den utav honom för närvarande innehavda professorsbefattningen i botanik vid universitetet.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

73:o) I punkt 37 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att, så länge docenten *Sven Magnus Lampa* är i behov av hospitalsvård, må till bestridande av kostnaderna

för vård åt honom från och med år 1918 tills vidare från allmänna indragningsstaten utgå årligen ett belopp av 600 kronor.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot ifrågavarande framställning, har medgivit, att, så länge docenten Sven Magnus Lampa är i behov av hospitalsvård, må till bestridande av kostnaderna för vård åt honom från och med år 1918 tills vidare från allmänna indragningsstaten utgå ett belopp av sexhundra kronor årligen.

74:o) I punkt 38 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm *Hildegard Constantia Törnblom*, född Johansson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon avgår från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 500 kronor.

Även riksdagen finner det vara billigt, att änkan Törnblom, i likhet med vad som medgivits andra vaktmästare vid allmänna läroverk, kommer i åtnjutande av pension, då hon avgår från sin befattning. På de av statskontoret anförda skäl anser emellertid riksdagen pensionsbeloppet böra bestämmas i enlighet med läroverksöverstyrelsens förslag eller till 600 kronor årligen.

Riksdagen har alltså medgivit, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm *Hildegard Constantia Törnblom*, född Johansson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon avgår från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av sexhundra kronor.

75:o) I punkt 39 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att läraren i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Växjö *Carl August Gentz* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 900 kronor.

Riksdagen har, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, medgivit, att läraren i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Växjö *Carl August Gentz* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av niohundra kronor.

76:o) I punkt 40 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för år 1918 understöd må enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, tillerkännas

a) äldre behövande folkskollärare, som oförvitligt skött sin tjänst men därifrån erhållit avsked före år 1867, till belopp av 800 kronor samt

b) behövande folkskollärare och folkskollärlarinna, som erhållit avsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning till lägre belopp än 800 kronor, med så stort belopp, att pensionsbeloppet och understödet tillsammans uppgå till 800 kronor,

dels ock för berörda ändamål anvisa för år 1918 å allmänna indragningsstaten ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

77:o) I punkt 41 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för år 1918 understöd må enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, tillerkännas

a) sådan behövande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, som, efter att hava oförvitligen tjänstgjort vid någon av de av departementschefen omförmälda skolor under sammanlagt minst femton års tid, avgått från tjänsten före utgången av år 1891 samt uppnått en levnadsålder av minst femtiofem år, till belopp av 400 kronor;

b) sådan behövande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, som efter oförvitlig tjänstgöring erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt till lägre belopp än 400 kronor, med så stort belopp, att detta understöd och det från ålderdomsunderstödsanstalten utgående tillsammans uppgå till 400 kronor;

dels ock för berörda ändamål anvisa för år 1918 å allmänna indragningsstaten ett förslagsanslag av 150,000 kronor.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

78:o) I en till riksdagen den 16 februari 1917 avlåten proposition, nr 138, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* föreskriva, att det jämlikt 1907 års riksdags beslut på allmänna indragningsstaten såsom förslagsanslag upptagna beloppet av 4,000 kronor till bestridande av understöd åt vissa lärarinnor skall förändras till förslagsanslag högst,

dels ock förklara, att beträffande beloppet av statsunderstöd ur nämnda anslag samt förutsättningen om bidrag till understödstagare från vederbörande kommun följande ändrade bestämmelser skola från och med år 1918 lända till efterrättelse, nämligen

att statsunderstödet må till varje understödstagare utgå med högst så stort belopp för år räknat, att det tillsammans med de belopp, som vederbörande erhåller från kommun samt från pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller från svenska lärarinuornas pensionsförening, uppgår till 1,200 kronor, samt

att såsom förutsättning för beviljande av dylikt statsunderstöd erfordras, att understödstagare av vederbörande kommun erhåller minst så stort understöd för år räknat, som av kommunen tilldelats henne för år 1917, dock med rätt för Eders Kungl. Maj:t att till eljest behörig sökande, som icke tillförene erhållit statsunderstöd, framdeles bevilja sådant, oavsett huruvida hon åtnjuter kommunalt understöd eller icke.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, har bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

79:o) I punkt 42 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att tvätterskan vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas *Emilia Augusta Hedin* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 400 kronor.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot ifrågavarande framställning, har medgivit, att tvätterskan vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas *Emilia Augusta Hedin* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av fyrahundra kronor.

80:o) I punkt 43 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att överläraren *Johan Oscar Lindbergs* änka *Andrea Katarina Lindberg*, född Örtenblad, och makarnas minderårige son *Gustaf Johan* må från och med den 1 april 1916 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan Lindberg med 500 kronor, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, och *Gustaf Johan Lindberg* med 100 kronor intill uppnådd ålder av 18 år.

Riksdagen har bifallit Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

81:o) I punkt 44 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att verkstadsbiträdet vid tekniska elementarskolan i Örebro *Gustaf Oskar Nilsson* må från och med månaden näst efter den, då han erhåller entledigande från sin befattning vid skolans verkstad, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 380 kronor.

Såsom statskontoret erinrar, har Nilsson visserligen haft sin huvudsakliga verksamhet såsom slöjdlärare vid Örebro stads skolor och åtnjuter redan efter erhållet avsked från nämnda befattning pensionsförmåner å tillsammans 1,120 kronor. Då Nilssons anställning såsom biträde å verkstaden vid tekniska elementarskolan i Örebro, enligt vad av den i ärendet förebragta utredningen framgår, måste betraktas såsom en bisyssla, lärar Nilsson alltså icke lagligen vara berättigad till pension.

På sätt statskontoret framhåller, har han emellertid alltsedan år 1881 biträtt å verkstaden och synes denna verksamhet särskilt under de senare åren hava varit av ej obetydlig omfattning. Under sådana förhållanden och med erinran att riksdagen i analoga fall beviljat pensioner exempelvis åt befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm, vilka icke enligt gällande lag varit berättigade att erhålla pension, har riksdagen ansett billighetsskäl föreligga för beredande av pension åt Nilsson av statsmedel.

Då riksdagen icke heller haft något att erinra mot det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet 380 kronor, har riksdagen medgivit, att verkstadsbiträdet vid tekniska elementarskolan i Örebro *Gustaf Oskar Nilsson* må från och med månaden näst efter den, då han erhåller entledigande från sin befattning vid skolans verkstad, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av trehundraåttio kronor.

82:o) I en till riksdagen den 20 januari 1917 avlåten proposition, nr 53, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att adjunkten vid Kungsholms realskola i Stockholm *Johan Hjalmar Hjorth* må, efter erhållet avsked från adjunksbefattningen, under sin återstående livstid uppbära utöver den pension, vartill han enligt gällande bestämmelser är berättigad, en tilläggspension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att sammanlagda pensionsbeloppet uppgår till 2,500 kronor för år.

Även riksdagen anser goda skäl tala för att söka bereda åt Hjorth en högre pension än den, vartill han enligt gällande bestämmelser är

berättigad. Riksdagen ansluter sig härvid i allt till vad statskontoret i ärendet anfört och har icke heller något att erinra mot det föreslagna beloppet.

Riksdagen har alltså medgivit, att adjunkten vid Kungsholms realskola i Stockholm Johan Hjalmar Hjorth må, efter erhållet avsked från adjunksbefattningen, under sin återstående livstid uppbära utöver den pension, vartill han enligt gällande bestämmelser är berättigad, en tilläggspension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att sammanlagda pensionsbeloppet uppgår till 2,500 kronor för år.

83:o) I en till riksdagen den 16 februari 1917 avlåten proposition, nr 59, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre folkskolläraren i Karesuando skoldistrikt *Jakob Valfrid Lidström* må, från och med den 1 juli 1915 räknat, under sin återstående livstid uppbära utöver den pension, som författningsenligt tillkommer honom från folkskollärarnas pensionsinrättning, en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av 400 kronor.

Riksdagen har icke funnit något att erinra emot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och har alltså medgivit, att förre folkskolläraren i Karesuando skoldistrikt *Jakob Valfrid Lidström* må, från och med den 1 juli 1915 räknat, under sin återstående livstid uppbära utöver den pension, som författningsenligt tillkommer honom från folkskollärarnas pensionsinrättning, en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av fyrahundra kronor.

84:o) I en till riksdagen den 16 mars 1917 avlåten proposition, nr 121, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förste maskinisten vid tekniska skolan i Stockholm *Carl Johannesson Blom* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin befattning vid skolan, dock tidigast från 1918 års början, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 1,300 kronor.

På grund av den i ärendet förebragta utredningen anser riksdagen, att pension av statsmedel bör beredas Blom. Beträffande beloppet av denna har statskontoret ansett densamma böra bestämmas till 1,300 kronor. Statskontoret har därvid utgått från ett ungefärligen likartat fall vid 1916 års riksdag, då maskinisten vid Tomtebodas blindinstitut C. J. Persson erhöll en pension å 1,400 kronor. Denne räknade en tjänstetid av mer än 34 år och Blom omkring 32 år. Med hänsyn till

Bloms kortare tjänstetid syntes något lägre belopp bära i detta fall ifrågakomma, vilket statskontoret som nämnt ansett bära bestämmas till nyssberörda belopp 1,300 kronor. Detta förslag har av Eders Kungl. Maj:t upptagits i propositionen, varemot i en inom riksdagen väckt motion föreslagits en förhöjning till 1,600 kronor.

Av utredningen i ärendet framgår, att Bloms löneförmåner utgjort kontant 1,680 kronor jämte lyse och värme samt fri bostad, den senare lågt uppskattad till 500 kronor. Den av Blom uppburna avlöningen jämte värdet av naturaförmåner utgör således minst 2,180 kronor. Vid beräkning av pensionsbeloppet synes man kunna utgå från en beräkningsgrund av två tredjedelar av detta belopp, då pensionen skulle utgöra något över 1,450 kronor. Då emellertid Blom vid uppnådda 67 levnadsår kan räkna endast något över 32 tjänstår, synes avdrag härför bära beräknas och pensionen skulle efter nu angivna grunder komma att uppgå till i det allra närmaste 1,350 kronor. Berörda belopp har synts bära avrundas till närmast högre hundratal eller 1,400 kronor, och har riksdagen ansett sig bära medgiva, att pensionen bestämmas till sistnämnda belopp.

På grund av det anförda har riksdagen medgivit, att förste maskinisten vid tekniska skolan i Stockholm Carl Johannesson Blom må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin befattning vid skolan, dock tidigast från 1918 års början, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av ettusenfyrahundra kronor.

85:o) I en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 250, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att övereldaren vid nationalmuseum *Anders Petter Andersson Spångberg* må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 1,000 kronor.

Då riksdagen icke haft något att erinra emot ifrågavarande framställning, har riksdagen medgivit, att övereldaren vid nationalmuseum *Anders Petter Andersson Spångberg* må från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension att ettusen kronor.

86:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen ville medgiva att i enlighet med grunderna i Kungl. Maj:ts regle-

mente den 15 oktober 1875 för folkskollärarnas änke- och pupillkassa och på stadgade villkor en årlig pension av etthundrafemtio kronor må från och med den 1 januari 1917 å allmänna indragningsstaten utgå till avlidne folkskolläraren *Nils Nilssons* i Vik efterlevande änka *Karna Nilsson.*»

Såsom av utredningen i ärendet framgår, har Nilsson visserligen icke begagnat sig av det tillfälle, som varit honom liksom övriga samtida folkskollärare berett, att genom inträde i folkskollärarnas änke- och pupillkassa sörja för änkans underhåll och därtill erhålla bidrag av statsmedel. Enligt riksdagens mening tala emellertid starka billighetsskäl för att staten i detta fall träder hjälpande emellan, och har riksdagen därför ansett sig böra bevilja pension åt änkan Nilsson. Beträffande beloppet må först erinras, att, såsom också direktionen över folkskollärarnas pensionsinrättning i avgivet yttrande framhåller, om Nilsson inträtt i kassan, hans änka skulle från den 1 april 1914 hava kommit i åtnjutande av en årlig pension från kassan till belopp av 150 kronor. I detta sammanhang må vidare erinras, hurusom förlidet års riksdag, i anledning av enskild motionärs framställning, beviljade ett förslagsanslag å 65,000 kronor att från och med den 1 januari 1917 utgå till sådana behövande folkskolläraränkor med eller utan barn, vilka från folkskollärarnas änke- och pupillkassa åtnjöte lägre pension än 300 kronor och med sådant belopp, att pensionen och understödet för envar av dem komme att tillsammans utgöra 300 kronor. Den pension å 150 kronor, som under här ovan angivna förutsättning skulle hava tillfallit änkan Nilsson, hade alltså med tillämpning av sistnämnda grunder från och med början av innevarande år kommit att utfyllas med understöd av statsmedel till enahanda belopp. Under sådana förhållanden har riksdagen ansett sig böra medgiva, att pensionen för änkan Nilsson bestämes till 300 kronor, att utgå på sätt i motionen blivit föreslaget.

Riksdagen har alltså, i anledning av förevarande motion, medgivit, att i enlighet med grunderna i Eders Kungl. Maj:ts reglemente den 15 oktober 1875 för folkskollärarnas änke- och pupillkassa och på därstädes stadgade villkor en årlig pension av trehundra kronor må från och med den 1 januari 1917 å allmänna indragningsstaten utgå till folkskolläraren *Nils Nilssons* i Vik änka *Karna Nilsson*.

87:o) I punkt 10 under tionde huvudtiteln har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående småskollärares m. fl. änke- och pupillpensionering, för ändamålet beräkna under riks-

statens tionde huvudtitel på extra stat för år 1918 ett belopp av 5,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 270, med återkallande av det under tionde huvudtiteln, punkten 10, i årets statsverksproposition till riksdagen avlåtna förslaget angående beräkning under nämnda huvudtitel på extra stat för år 1918 av visst belopp för småskollärares m. fl. änke- och pupillpensionering, föreslagit riksdagen medgiva, att småskolläraren *Johan Severin Peterssons änka Thilda Petersson* må från och med den 1 januari 1917 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver ogift, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehått en inom riksdagen väckt motion, däri hemställts, att understödet måtte bestämmas till 450 kronor.

Såsom framgår av åberopade statsrådsprotokollet, hade i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag förslag framställt att för småskollärares m. fl. änke- och pupillpensionering beräkna under tionde huvudtiteln på extra stat för år 1918 ett belopp av 5,000 kronor. Vederbörande departementschef anförde därvid, bland annat, att förslag angående ordnandet av denna pensionering borde, därest icke betänkligheter av principiell art lade hinder i vägen, föreläggas årets riksdag, men att erforderlig utredning i ärendet då icke slutförts.

I nu föreliggande yttrande till statsrådsprotokollet meddelar departementschefen, att berörda utredning fullföljts, men att enligt departementschefens mening principiella betänkligheter föreläge mot en omedelbar lösning, vare sig definitiv eller provisorisk, av frågan i dess helhet. Denna pensionering sammanhänge nämligen på det närmaste med vissa andra spörsmål, som vore under beredning, och framför allt med frågan om en definitiv löne- och pensionsreglering för småskollärarpersonalen. Den nu förevarande pensioneringsfrågan borde enligt departementschefens mening icke utbrytas från sitt sammanhang med övriga omförmälda frågor. Utredningar härför hade ännu icke hunnit slutföras, men syntes detta kunna ske inom en relativt nära framtid. I avvaktan härå borde framställning göras hos riksdagen för varje särskilt fall, då understöd från det allmänna kunde ifrågakomma. Ett sådant fall föreläge nu i den ansökning om understöd, som ingivits av änkan Petersson och som upptagits i Eders Kungl. Maj:ts proposition.

Även riksdagen anser, att lösningen av frågan om änke- och pupillpensioneringen för småskollärarpersonalen i sin helhet bör tills vidare anstå. Det torde nämligen icke vara lämpligt, att detta spörsmål

för ett definitivt ordnande utbrytes från dess naturliga samband med det väntade förslaget till fullständig löne- och pensioneringsreglering för småskollärare. Icke heller synes det vara nödigt att i avvaktan härå genom generella bestämmelser provisoriskt ordna småskollärarnas familjepensionering. Måhända skulle därigenom frågans definitiva lösning komma att i ett eller annat avseende föregripas.

Vid bedömande av det nu föreliggande fallet har riksdagen därför funnit sig icke böra närmare granska de principer, som ligga till grund för den i propositionen omförmälda utredningen, utan har frågan om understöd åt änkan Petersson ansetts böra bedömas fristående. Av handlingarna i ärendet framgår, att änkan Petersson redan år 1911 gjort framställning om utverkande av statsunderstöd. Sedan dess har emellertid hennes ansökning tillika med frågan om småskollärarnas familjepensionering i dess helhet varit föremål för närmare utredning och änkan Petersson har icke kommit i åtnjutande av något understöd. Det har under sådana förhållanden och utan att detta på något sätt må anses föregripa det slutliga resultatet av förevarande utredning synts vara överensstämmande med billighetens fordringar, att understödet till änkan Petersson må utgå med ett något högre belopp än vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit; och har riksdagen i sådant avseende bestämt understödet till 400 kronor årligen.

Riksdagen har alltså, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning och den i ämnet väckt motionen, medgivit, att småskolläraren Johan Severin Peterssons änka Thilda Petersson må från och med den 1 januari 1917 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver ogift, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av fyrahundra kronor.

VIII. Ang. jordbruksdepartementet.

88:o) I en till riksdagen den 2 mars 1917 avlåten proposition, nr 84, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att distriktslantmätaren Sven Otto Nilssons änka *Eva Charlotta Nilsson, född Torstensson*, må från allmänna indragningsstaten från och med år 1917 åtnjuta årlig pension, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, till belopp av 600 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning

har riksdagen medgivit, att distriktslantmätaren Sven Otto Nilssons änka Ewa Charlotta Nilsson, född Torstensson, må från allmänna indragningsstaten från och med år 1917 åtnjuta årlig pension, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, till belopp av sexhundra kronor.

89:o) I en till riksdagen den 13 mars 1917 avlåten proposition, nr 112, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att preparatorn vid Sveriges geologiska undersökning Johan Petter Lönnblads änka *Maria Charlotta Lönnblad, född Broqvist*, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 340 kronor, att utgå från och med den 1 februari 1917.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag har riksdagen medgivit, att preparatorn vid Sveriges geologiska undersökning Johan Petter Lönnblads änka *Maria Charlotta Lönnblad, född Broqvist*, må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundrafyrtio kronor att utgå från och med den 1 februari 1917.

90:o) I en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 287, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att kördrängen *Anders Jönsson* samt trädgårdsarbetaren *Gustaf Vilhelm Hartman*, båda vid Alnarps lantbruks- och mejer institut, må, vardera från och med månaden näst efter den, varunder hans avgång ur tjänsten kommer att äga rum, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 400 kronor, att utgå från allmänna indragningsstaten.

Av utredningen i ärendet framgår, att statskontoret, under erinran att ett belopp av 400 kronor numera ingalunda kunde betecknas såsom oskäligt högt utan snarare måste anses icke utgöra mer än existensminimum, ansett sig böra förorda det av styrelsen för lantbruks- och mejer institutet vid Alnarp föreslagna beloppet, å 400 kronor, vilket även av Eders Kungl. Maj:t i propositionen upptagits.

Riksdagen har för sin del icke något att häremot erinra och har alltså medgivit, att kördrängen *Anders Jönsson* samt trädgårdsarbetaren *Gustaf Vilhelm Hartman*, båda vid Alnarps lantbruks- och mejer institut, må, vardera från och med månaden näst efter den, varunder hans avgång ur tjänsten kommer att äga rum, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av fyrahundra kronor, att utgå från allmänna indragningsstaten.

91:o) I en till riksdagen den 27 sistlidna april avlåten proposition, nr 290, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre tillförordnade domänintendenten, f. d. kaptenen Magnus Fredrik Rodhes änka *Alfhilda Beata Rodhe, född von Mentzer*, må från och med mars månad innevarande år under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, har medgivit, att förre tillförordnade domänintendenten, f. d. kaptenen Magnus Fredrik Rodhes änka *Alfhilda Beata Rodhe, född von Mentzer*, må från och med mars månad innevarande år under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av femhundra kronor.

92:o) I en till riksdagen avlåten, den 23 april 1917 dagtecknad proposition, nr 288, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att stallbetjänten vid Flyinge hingstdepå *Hans Månsson Lundberg* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin anställning vid depån, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 400 kronor.

I likhet med vad som beslutits under punkt 90 här ovan beträffande pensioner åt kördrängen A. Jönsson och trädgårdsarbetaren G. V. Hartman har riksdagen jämväl i förevarande fall ansett sig böra bevilja ett belopp av 400 kronor.

Riksdagen har alltså medgivit, att stallbetjänten vid Flyinge hingstdepå *Hans Månsson Lundberg* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin anställning vid depån, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av fyrahundra kronor.

93:o) I en till riksdagen den 27 april 1917 avlåten proposition, nr 289, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att extra kronojägaren *Sven Sjöström* må från och med år 1918 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 375 kronor.

Med hänsyn till de ömmande omständigheter, som i förevarande

fall föreligga, och under återopande därav att innevarande års riksdag i likartade fall beviljat ett belopp av 400 kronor, har riksdagen ansett pensionen böra bestämmas till nämnda belopp.

Riksdagen har, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, medgivit, att extra kronojägaren Sven Sjöström må från och med år 1918 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av fyrahundra kronor.

94:o) I en till riksdagen den 27 april 1917 avlåten proposition, nr 325, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att vice kommissionslantmätaren i Kalmar län *Alfred Ernst Oskar Modée* må från och med den 1 januari 1917 under sin återstående livstid åtnjuta årligt understöd från allmänna indragningsstaten till ett belopp av 1,200 kronor.

Såsom av handlingarna framgår, är Modée visserligen icke berättigad till pension av statsmedel. Enligt riksdagens mening föreligga emellertid i detta fall starka billighetsskäl för beredande av något understöd åt honom; och har riksdagen därför ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen har alltså medgivit, att vice kommissionslantmätaren i Kalmar län *Alfred Ernst Oskar Modée* må från och med den 1 januari 1917 under sin återstående livstid åtnjuta årligt understöd från allmänna indragningsstaten till belopp av ettusen tvåhundra kronor.

95:o) I en inom riksdagen väckt motion har hemställts, »att riksdagen ville besluta, att avlidne kronojägaren *Mårten Erik Hänströms änka Ingrid Kristina Hänström*, född Åström, i Fredrika kyrkoby av Västerbottens län, måtte tillerkännas en årlig tilläggspension av 80 kronor att utgå från och med den 1 januari 1917.»

Med hänsyn till den i motionen förebragta utredningen anser riksdagen att någon höjning av änkan Hänströms nuvarande pension bör beviljas; och har riksdagen därvid icke haft något att erinra mot det av motionären i sådant avseende föreslagna beloppet 80 kronor. Den ifrågavarande tilläggspensionen har anvisats att utgå å allmänna indragningsstaten från och med innevarande års början.

Riksdagen har, i anledning av förevarande motion, medgivit, att kronojägaren *Mårten Erik Hänströms änka, Ingrid Kristina Hänström*, född Åström, i Fredrika kyrkoby av Västerbottens län, må — utöver den henne från civilstatens änke- och pupillkassa tillkommande pension

— å allmänna indragningsstaten erhålla en årlig tilläggs pension av åttio kronor att utgå från med den 1 januari 1917, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver.

96:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 45 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition angående fögderiförvaltningarnas omorganisation och lönereglering m. m., som kunde bliva riksdagen förelagd, å det under tionde huvudtiteln å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten beräkna viss förhöjning.

Såsom framgår av annan riksdagens skrivelse, har riksdagen höjt det under tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten, nu 2,013,935 kronor, med 301,646 kronor till 2,315,581 kronor.

97:o) Beträffande de ordinarie anslag under tionde huvudtiteln, vilka icke blivit här ovan särskilt omförmälda, har någon förändring icke ifrågasatts; och har riksdagen beslutit, att samtliga de ordinarie anslag under denna huvudtitel, i avseende å vilka förändring icke blivit härovan ifrågasatt, må i 1918 års riksstat upptagas med oförändrade belopp.

Stockholm den 12 juni 1917.

Med undersåtlig vördnad.

Tabell över anslagen under riksstatens tionde huvudtitel.

Pensionsväsendet.

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
A. Civila pensionsväsendet.					
1	Pensionering av civila tjänstnehavare, <i>förslagsanslag</i>			1,900,000	
2	Förvaltningsbidrag till en ny änke- och pupillkassa för civilstaten			35,000	
3	Statens andel i kostnaden för pensionering av extra provinsialläkare, <i>förslagsanslag</i>			15,000	
4	Statens andel i kostnaden för pensionering av lasarettsläkare, <i>förslagsanslag</i>			25,000	
5	Bidrag till sjuksköterskors pensionering, <i>förslagsanslag</i>			15,000	
Barnmorskornas pensionering:					
6	Statens bidrag till pensionering av barnmorskor, <i>förslagsanslag</i>	30,000			
7	Kostnaden för förvaltningen av barnmorskornas pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i> , högst	11,000		41,000	
Handelsflottans pensionsanstalt:					
8	Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i>	101,000			
9	Förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i>		31,000		
10	Förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i> , högst		31,000	101,000	62,000
11	Krigstidshjälp för år 1917 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, <i>förslagsanslag</i>				50,000
12	Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.			145,780	
13	Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter, <i>förslagsanslag</i>			68,000	
14	Bidrag till dövstumläraernas pensionsanstalt, <i>förslagsanslag</i>			35,000	
15	Förbättrade pensionsförmåner för lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, <i>förslagsanslag</i>				40,000

	Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Folkskollärares pensionering:				
16	681,892			
17		114,000		
18	76,811			
19		65,000		
20		72,000	758,703	251,000
21			250,000	
22				315,000
23				2,000
24			3,000	
25			15,000	
26				800,000
27				700,000
			3,407,483	2,220,000
Säger för civila pensionsväsendet				
B. Militära pensionsväsendet.				
Arméns pensionskassa:				
1	4,640			
2	28,080			
3	131,424			
4			4,254	
5		3,500,000		
6		17,000		
7	106,000		270,144	3,521,254

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
8	Vadstena krigsmanshushkassa			137,640	
9	Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär tjänstgöring			30,000	
10	Förhöjning i gratialen åt avskedad manskap			648,000	
11	Tillfälligt understöd åt f. d. förrädsvaktmästare, <i>förslagsanslag</i> , högst				911
Flottans pensionskassa:					
Ersättning för minskade inkomster:					
12	Pensionsfonden	36,320: —			
13	Gratialfonden	16,650: —			
14	Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond	31,100: —	84,070		
15	Förstärkande av det i 1917 års riksstat upp- förda anslag för bidrag till flottans pensions- kassas gratialfond, <i>förslagsanslag</i> , högst ...		1,600		
16	Pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, <i>förslagsanslag</i>	253,300			
17	Pensionering av flottans gemenskap, <i>förslags- anslag</i>	251,300			
18	Tillfälliga understöd åt visst f. d. stammanskap vid marinen m. fl., <i>förslagsanslag</i>		3,000		
19	Tillfälliga understöd åt f. d. daglönare vid ma- rinen, <i>förslagsanslag</i>		18,480		
20	Tillfälliga understöd åt f. d. befattningshavare vid lotsverket, <i>förslagsanslag</i>		9,000		
21	Krigstidshjälp för år 1917 åt pensionerade båts- män m. fl., <i>förslagsanslag</i>		470,000	588,670	502,080
22	Invaldhushonden			60,350	
23	Blesserade över- och underofficerare, <i>reservations- anslag</i>			2,400	
Säger för militära pensionsväsendet				1,737,204	4,024,245
C. Allmänna indragningsstaten.					
1	Diverse föremål, <i>förslagsanslag</i>			2,315,581	
Summa				7,460,268	6,244,245